

1/2020

Momentti

Sisältö

LAINSÄÄDÄNTÖKATSAUS • Vahvistetut lait 2 • Hallituksen esitykset 2 • Valtioneuvoston asetukset 3
• **OIKEUSTAPAUKSET** • Korkein oikeus 3 • Korkein hallinto-oikeus 6 • KKO:n valitusluvat 16

► VAHVISTETUT LAIT

● Laki eläinten sekä eräiden tavaroiden tuontivalvonnasta sekä eräät siihen liittyvät lait (1277–1285/2019)

HE 56/2019

MmVM 3/2019

Lait tulivat voimaan 20.12.2019.

Uudella lailla täydennettiin Euroopan unionin virallista valvontaa koskevaa asetusta sen soveltamisalaan kuuluvien sääntöjen noudattamisen valvonnassa eläinten ja eräiden tavaroiden maahantuonnin yhteydessä. Laki koskee elintarviketurvallisuutta sekä elintarvikkeiden laatua ja terveellisyyttä, muuntogeenisiä organismeja, rehuja ja rehuturvallisuutta, eläinten terveyttä, eläimistä saatavista sivutuotteista ja niistä johdetuista tuotteista aiheutuvia riskejä ihmisten ja eläinten terveydelle, eläinten hyvinvointia sekä suojattuja alkuperävaatimuksia, suojattuja maantieteellisiä merkintöjä ja aitojen perinteisten tuotteiden käyttöä ja merkintöjä koskevien sääntöjen virallista valvontaa. Uudessa laissa annetaan myös täydentävät säännökset lemmikkieläinten muista kuin kaupallisista siirroista annetun Euroopan unionin asetuksen soveltamisesta eläinten maahantuonnin valvonnassa.

Uusi laki sisältää Euroopan unionin virallista valvontaa koskevaa asetusta täydentävät säännökset valvontapaikkojen nimeämisestä, valvontaviranomaisista ja niiden tehtävistä, valvontasuunnitelmasta sekä eräistä hallinnollisista pakkokeinoista ja seuraamuksista. Uuteen lakiin koottiin Euroopan unionin virallista valvontaa koskevan asetuksen soveltamisalaan kuuluvien lakien eläinten ja tavaroiden maahantuontia koskevat viranomaissäännökset ja viranomaisten tehtävät lukuun ottamatta kasvinterveyttä, luonnonmukai-

sen tuotannon valvontaa ja kasvin-suojeluaaineita koskevaa sääntelyä. Tuontiehoja rikkoville voidaan määrätä hallinnollinen seuraamusmaksu.

Uudella lailla kumottiin eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta annettu laki.

● Laki työttömyysturvalain 6 luvun 3 a §:n ja 7 luvun 5 a §:n kumoamisesta sekä eräät siihen liittyvät lait (1311–1313/2019)

HE 80/2019

SVVM 14/2019

Lait tulivat voimaan 1.1.2020.

Työttömyysturvalakia muutettiin siten, että niin kutsuttua työttömyysturvan omavastuupäivin toteutettua aktiivimallia koskevat säännökset työttömyysturvalaissa kumottiin. Tästä seuraa, että työttömyysetuuden saajan ei tarvitse täyttää kyseisissä säännöksissä säädettyjä palkkatyötä, yritystoimintaa tai työllistymistä edistävään palveluun tai työllistymistä tukevaan toimintaan osallistumista koskevia ehtoja säilyttääkseen työttömyysetuutensa täytenä. Edelleen aktiivimallin edellytysten täyttämättä jääminen ei enää johda työttömyysetuuden alentamiseen 4,65 prosentilla. Muilta osin työttömyysetuuden saajia koskevat etuuden saannin edellytykset säilyvät ennallaan.

● Laki kuntalain muuttamisesta sekä eräät siihen liittyvät lait (1368–1375/2019)

HE 60/2019

HaVM 13/2019

Lait tulivat voimaan 1.1.2020.

Muutoksen tavoitteena on mahdollistaa luotettavan, ajantasaisen ja vertailukelpoisen tiedon saaminen kuntien taloudesta kuntien ja valtion päätöksenteon tueksi. Lisäksi tavoitteena on yksinkertaistaa kuntien taloustiedon tuottamista ja raportoinnin menettelytapo-

ja ja vähentää kunnille raportoinnista aiheutuvia kustannuksia.

Kuntalakiin lisättiin säännökset tietojen tuottamisesta ja taloustietojen raportoinnista. Kunnat ja kuntayhtymät veloitettiin toimittamaan erikseen säädetyt taloustietonsa suoraan taloushallinnostaan Valtiokonttorin ylläpitämään valtakunnalliseen tietovarantoon. Kuntalain säännökset velvoittavat kuntia ja kuntayhtymiä taloustietojen tuottamiseen ja raportointiin yhdenmukaisessa ja vertailtavassa muodossa

● Laki raportoitavista järjestelyistä verotuksen alalla sekä eräät siihen liittyvät lait (1559–1561/2019)

HE 69/2019

PeVL 13/2019

VaVM 19/2019

Lait tulivat voimaan 1.1.2020.

Uudella lailla pantiin täytäntöön direktiivi, jonka tarkoituksena on parantaa Euroopan unionin jäsenvaltioiden veroviranomaisten tiedonsaantia rajat ylittävistä verosuunnittelujärjestelyistä, joissa voi olla veron kiertämisen tai välttämisen elementtejä.

► HALLITUKSEN ESITYKSET

● Hallituksen esitys (HE 101/2019) eduskunnalle laeiksi ampuma-aselain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta annetun lain kumoamisesta, ampuma-aselain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta sekä ampumaratalain 2 §:n muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi heinäkuussa 2019 voimaan tulleen ampuma-aselain muuttami-

sesta annetun lain voimaantulosäännöstä, ampuma-aselakia ja ampumaratalakia. Esityksessä ehdotetaan lisäksi kumottavaksi ampuma-aselain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta vuonna 2018 annettu laki.

Voimaantulosäännösten muuttamisen ja kumoamisen taustalla on poliisin asetietojärjestelmähankkeen viivästyminen. Tietyt sähköistä asioita koskevat säännökset tulisivat voimaan tai niitä sovellettaisiin vasta, kun poliisin asetietojärjestelmä, joka mahdollistaa sähköisen asioinnin käyttämisen, on otettu käyttöön. Lisäksi voimaantulosäännöksessä säädettäisiin menettelyistä, jota sovellettaisiin ennen kuin sähköistä asioita koskevia säännöksiä aletaan soveltaa.

Ampuma-aselakiin ja ampumaratalakiin tehtäisiin pääasiallisesti teknisiä muutoksia.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.3.2020.

● **Hallituksen esitys (HE 105/2019) eduskunnalle laiksi tulvariskien hallinnasta annetun lain muuttamisesta**

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi tulvariskien hallinnasta annettua lakia. Lain säännöstä elinkeino-, liikenne ja ympäristökeskuksen tehtävistä muutettaisiin niin, että tehtävien hoidossa olisi tulvatilanteiden lisäksi otettava huomioon muut tavanomaisesta poikkeavat vesiolot kuten rankkasateet ja kuivuus sekä vesitilanteiden hallinta tällaisissa olosuhteissa. Lakiin lisättäisiin myös säännökset toteutumisen seurannasta sekä aineistojen toimittamisesta tietojärjestelmiin digitaalisesti. Lakiin tehtäisiin lisäksi eräitä teknisiä tarkistuksia. Esityksellä parannetaan varautumista sää- ja vesiolojen muutoksiin, erityisesti tavanomaisesta poikkeavien ilmiöiden yleistymiseen, ja edistetään siten sopeutumista ilmastonmuutokseen.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian.

● **Hallituksen esitys (HE 107/2019) eduskunnalle laiksi työsopimuslain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi**

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi työsopimuslakia, merityöso-

pimuslakia, kunnallisesta viranhaltijasta annettua lakia sekä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia. Esityksessä ehdotetaan, että työsopimuslakiin, merityösopimuslakiin ja kunnallisesta viranhaltijasta annettuun lakiin palautettaisiin niistä vuonna 2017 kumotut säännökset työnantajan velvollisuudesta ilmoittaa työntekijöiden irtisanomisesta työ- ja elinkeinotoimistolle, kun irtisanottavia työntekijöitä on vähintään kymmenen, sekä velvollisuudesta ilmoittaa irtisanottavalle työntekijälle tämän oikeudesta työllistymissuunnitelmaan. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin tehtäisiin edellä todettuihin säännöselähdöksiin liittyvä muutos sekä eräs tekninen muutos.

Esityksen tavoitteena on parantaa työ- ja elinkeinotoimistojen tiedonsaantia ja ennakointimahdollisuuksia niiden toiminta-alueella tapahtuvista vähintään kymmentä työntekijää koskevasta irtisanomisesta ja niistä seuraavista tarpeista julkisille työvoima- ja yrityspalveluille sekä lisätä työntekijöiden tiedonsaantia julkisista työvoima- ja yrityspalveluista irtisanomistilanteessa. Esityksen taustalla on työmarkkinoiden keskusjärjestöjen kesäkuussa 2019 julkaisema sopimus vuoden 2017 eläkeuudistuksen jatkoneuvotteluihin liittyvistä asioista.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan keväällä 2020.

►► **VALTIONEUVOSTON ASETUKSET**

● **Valtioneuvoston asetus asuinrakennusten energia-avustuksista vuosina 2020–2022 (1341/2019)**

Asetus tuli voimaan 1.1.2020.

Asetuksella kannustetaan asuinrakennusten omistajia korjaamaan rakennuksensa erittäin energiatehokkaiksi ja tuottamaan nykyistä enemmän uusiutuvaa energiaa esimerkiksi aurinkopaneeleilla. Tavoitteena on vähentää asumisen ilmastopäästöjä. Avustusten myötä oman kodin energiatehokkuuden parantaminen on taloudellisesti mahdollista yhä useammalle.

● **Valtioneuvoston asetus ajoneuvojen liikennekelpoisuuden valvonnasta (1455/2019)**

Asetus tulee voimaan 14.5.2020.

Valtioneuvoston asetus liikenteessä käytettävien ajoneuvojen liikennekelpoisuuden valvonnasta (1245/2002) kumottiin ja korvattiin uudella ajoneuvojen liikennekelpoisuuden valvonnasta annetulla valtioneuvoston asetuksella. Asetuksella harvennetaan muussa kuin luvanvaraisessa liikenteessä käytettävien vuonna 1960 tai sen jälkeen käyttöön otettujen museoajoneuvojen ja yli 40-vuotiaiden moottorikäyttöisten ajoneuvojen katsastusaikaväliä. Muiden kuin luvanvaraisessa liikenteessä käytettävien museoajoneuvojen katsastusaikaväli on jatkossa 4 vuotta käyttöönottovuodesta riippumatta ja yli 40-vuotiaiden moottorikäyttöisten ajoneuvojen kaksi vuotta. Museoajoneuvoilla otetaan käyttöön niin sanottu rullaava katsastusaika. Luvanvaraiseen henkilö- tai tavaraliikenteeseen käytettävän museoajoneuvon määräaikaiskatsastuksen aikavälit yhtenäistetään muiden luvanvaraisessa liikenteessä käytettävien ajoneuvojen kanssa. Asetukseen ei otettu voimassa olevaa säännöstä, jonka mukaan tammihuhtikuulle myöhästyneen O₂-luokan perävaunun katsastuksen katsastusvuodeksi on merkitty edellinen kalenterivuosi.

►► **KORKEIN OIKEUS**

KKO:2019:102

Ympäristörikos – Ympäristön turmeleminen – Laillisuusperiaate

Kaivosyhtiön jätevesipäästöissä oli ollut eräitä ympäristölle haitallisia aineita huomattavasti suurempia määriä kuin yhtiön ympäristölupahakemuksessa oli arvioitu. Yhtiölle myönnetyssä ympäristöluvassa ei ollut annettu määräyksiä kyseisten aineiden päästörajoista.

Korkein oikeus katsoi, että ympäristölupahakemuksessa esitetyt ja ympäristölupapäätöksen kertomaan kirjattut päästöt koskevat tiedot olivat osa ympäristölupaa ja siten ympäristön turmele-

misrikoksessa tarkoitettuja lupaehtoja. Useita kymmeniä kertoja lupahakemuksessa ilmoitettua suuremmat päästöt eivät olleet viranomaisen ympäristölupa-harkinnan kohteena, joten ympäristöön oli päästetty haitallisia aineita myös ilman lupaa. Yhtiössä päätösvaltaa käyttäneet henkilöt olivat siten päästäneet ympäristöön ainetta lupaehtojen vastaisesti ja ilman laissa edellytettyä ympäristölupaa ympäristön turlemisrikoksen tunnusmerkistössä tarkoitettulla tavalla. (Ään.)

RL 48 luku 1 §
RL 48 luku 2 §
RL 3 luku 1 § 1 mom

KKO:2019:103

Ylimääräinen muutoksenhaku – Tuomion purkamisen rikosasiassa – Salakuljetus – Lääke

Käräjäoikeus oli tuomiollaan 30.7.2015 lukenut A:n syyksi salakuljetuksen katsoen, että A oli tuonut maahan etyyllifenidaattia eli lääkeainetta, jonka maahantuonti ei ollut sallittua. A vaati tuomionsa purkamista sillä perusteella, että etyyllifenidaattia ei voitu pitää lääkkeenä.

Korkein oikeus katsoi, että käräjäoikeuden tuomio oli perustunut ilmeisesti väärään lain soveltamiseen, koska etyyllifenidaattia ei voitu pitää lääkelaisissa tarkoitettuna lääkkeenä unionin tuomioistuimen 10.7.2014 antaman ennakkoratkaisun perusteella. Vrt. KKO:2017:6

KKO:2019:104

Sotilasrikos – Palvelusrikos – Seksuaalirikos – Seksuaalinen ahdistelu – Tuomioistuimen toimivalta – Asiallinen toimivalta – Rangaistava teko – Rikosoikeudellinen laillisuusperiaate

Puolustusvoimien laitoksen osastopäällikkö ja kommodori A:ta syytettiin puolustusvoimien tiloissa tapahtuneesta siviilihenkilöön kohdistuneesta seksuaalisesta ahdistelusta ja palvelusrikoksesta. Syytteen mukaan A oli suutelemalla ja eri tavoin koskettelemalla tehnyt asianomistajalle seksuaalisen teon, joka oli ollut omiaan loukkaamaan tämän seksuaalista itsemääräämisoikeutta. Palvelusrikossyytteen mukaan A oli näin toimiessaan rikkonut palveluk-

seen kuuluvan velvollisuutensa ja sotilaallista järjestystä koskevia yleisellä palvelusohjesäännöllä annettuja määräyksiä.

Korkein oikeus katsoi, että hovi-oikeudella oli toimivalta käsitellä ensimmäisenä oikeusasteena seksuaalista ahdistelua koskeva syyte yhdessä palvelusrikosta koskevan sotilasoikeudenkäyntiasian kanssa. (Ään.)

Lisäksi Korkein oikeus katsoi, että A:n menettelyllä, jolla hän oli syyllistynyt seksuaaliseen ahdisteluun, oli riittävä yhteys hänen palvelukseensa. Kun A:n katsottiin rikkoneen sotilaallista järjestystä koskevia määräyksiä, A tuomittiin seksuaalisen ahdistelun ohella palvelusrikoksesta yhteiseen 80 päiväsaikon sakkorangaistukseen. (Ään.)

RL 3 luku 1 §
RL 20 luku 5a §
RL 45 luku 1 §
SotilasoikeudenkäyntiL 8 §
L puolustusvoimista 42 §
Yleinen palvelusohjesääntö 78 §,
81 §

KKO:2019:105

Veropetos – Törkeä veropetos – Vahingonkorvaus

A oli harjoittanut käytettyjen ajoneuvojen kauppaa. A oli soveltanut marginaaliverotusmenettelyä siihen osaan kaupoista, jonka hän oli merkinnyt kirjanpitoon. Pääosan kaupoista A oli jättänyt merkitsemättä kirjanpitoon eikä ollut siltä osin noudattanut marginaaliverotusmenettelyä koskevia vaatimuksia kirjanpitokäsittelystä sekä lasku- ja tositemerkinnöistä. A:n syyksi luettiin muun ohella se, että hän oli kuukausittaisissa arvonnäyveroilmoituksissa osin antanut vääriä tietoja myynnin määristä ja osin väärin perustein ilmoittanut, ettei arvonnäyverollista toimintaa ollut ollut.

Korkein oikeus katsoi ratkaisustaan ilmenevillä perusteilla, että marginaaliverotusmenettelyn soveltamisen edellytysten täyttymisestä ei A:n menettelyn vuoksi saatu luotettavaa selvitystä ja että välitetyn arvonnäyveron määrän oli siten perustuttava voittomarginaalien sijasta myyntihintoihin. A:n katsottiin menettelyllään syyllistyneen törkeään veropetokseen.

RL 29 luku 1 §
RL 29 luku 2 §

KKO:2019:106

Tahallisuus – Tappo

A oli tappelutilanteessa lyönyt B:tä nyrkillä rintaan ja kuristanut tätä kaulasta sekä pitänyt lattialla allaan ollutta B:tä otteessaan siten, että B:n hengitys oli estynyt ja tälle oli aiheutunut aivojen hapenpuutevaurio. B oli menehtynyt vammoihinsa. Korkein oikeus katsoi, että A:n oli täytynyt pitää B:n kuolemaa tekonsa varsin todennäköisenä seurauksena ja teko oli luettava A:n syyksi tappona. (Ään.)

RL 3 luku 6 §

KKO:2019:107

Huumausainerikos – Törkeä huumausainerikos – Rangaistuksen määrääminen – Rangaistuslajin valinta – Ehdollinen vankeus – Rangaistuksen mittaaminen

A oli tilannut internetin kautta itselleen postitse toimitettavaksi 1 gramman fentanyyliä. Hänelle oli lähetetty 0,9 grammaa 86,8-painoprosenttista fentanyyliä. Kysymys oli erittäin vaarallisesta huumausaineesta, ja aineesta saatavissa olevien noin 2600 käyttöannoksen perusteella kysymys oli myös suuresta määrästä huumausainetta. Korkein oikeus katsoi, että huumausainerikosta oli myös kokonaisuutena arvostellen pidettävä törkeänä.

Kysymys myös vankeusrangaistuksen mittaamisesta ja siitä, voitiinko se määrätä ehdolliseksi.

KKO:2019:108

Työsopimus – Työsopimuksen raukeaminen – Lomauttaminen – Irtisanomisajan palkka – Ennakkopäätösvalitus

Työntekijä oli ollut lomautettuna yli 200 päivää, kun hänelle myönnettiin täysi työkyvyttömyyseläke lomautuksen aikana alkaneen työkyvyttömyyden perusteella. Kun työkyvyttömyyseläke oli myönnetty, työntekijä oli irtisanoutunut. Korkein oikeus katsoi, että työsopimus ei näissä olosuhteissa ollut rauennut työntekijälle myönnetyn täyden työkyvyttömyyseläkkeen perusteella, vaan työsuhde oli ollut voimassa tämän irtisanoessa työsopimuksensa. Työntekijällä oli oikeus saada työsopimuslain 5 lu-

vun 7 §:n 3 momentin mukaisena korvauksena irtisanomisajan palkkansa.

TSL 5 luku 7 § 3 mom

KKO:2019:109

Rekisterimerkintärikos – Kirjanpitorikos

Liiketoimintansa lopettavan X Oy:n osakkeet oli luovutettu B:n edustamalle yhtiölle siinä tarkoituksessa, että B huolehtii korvausta vastaan X Oy:n toiminnan lopettamisesta ja konkurssiin liittyvistä toimista. X Oy:n entinen omistaja A erosi samassa yhteydessä yhtiön hallituksesta ja B nimitettiin hallituksen ainoaksi jäseneksi, mistä B teki muutositiloituksen kaupparekisteriin. A käytti prokuristina edelleen yhtiön tiliä ja piti kirjanpitoaineiston hallinnassaan, ja B huolehti lähinnä yhtiön toiminnan lopettamiseen ja konkurssiin liittyneistä toimista. X Oy:n kirjanpito oli laiminlyöty ajalta, jolloin B toimi yhtiön hallituksen jäsenenä.

Korkeimman oikeuden ratkaisusta ilmenevillä perusteilla katsottiin, etteivät A ja B olleet syyllistyneet rekisterimerkintärikokseen eikä A kirjanpitorikokseen.

RL 16 luku 7 § 1 mom 1 kohta
RL 30 luku 9 § 1 kohta

KKO:2019:110

Rahanpesu – Törkeä rahanpesu – Rangaistuksen määrääminen – Rangaistuksen mittaaminen

A oli syyllistynyt törkeään rahanpesuun rikoksen kautta saadun omaisuuden arvon ollessa 19600 euroa. Kysymys rangaistuksen mittaamisesta. (Ään.)

RL 6 luku 4 §

KKO:2019:111

Välimiesmenettely – Välitustuomion kumoaminen – Välitussopimus – Takaus

Suomalainen lainanantajayhtiö oli välimiesoikeudessa vaatinut lainasopimuksessa tarkoitettun lainan takaisinmaksua intialaisilta, samaan konserniin kuuluneilta velallisyhtiöltä ja lainan takaisinmaksun vakuudeksi takaussitoumuksen antaneelta yhtiöltä. Lainasopimuksessa oli välityslauseke.

Korkeimman oikeuden ratkaisusta tarkemmin ilmenevillä perusteilla katsottiin, että lainasopimuksen mukainen välityssopimus satoi takaussitoumuksen antanutta yhtiötä, eikä välimies ollut mennyt välimiesmenettelystä annetun lain 41 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla toimivaltaansa ulommaksi katsoessaan olevansa toimivaltainen ratkaisemaan pääasian myös takaussitoumuksen antaneen yhtiön osalta.

L välimiesmenettelystä 41 § 1 mom 1 kohta

KKO:2019:112

Pakkokeino – Takavarikko – Sinetöidyn aineiston tutkiminen ja hyödyntäminen – Sananvapaus – Lähdesuoja – Todistelu – Hyödyntämiskielto

Toimittajan asuntoon tehdyn erityisen kotietsinnän yhteydessä oli takavarikoitu tietokone ja tallennusalustoja. Niiden tutkimiseksi suoritettiin laite-etsintä, jolloin etsintävaltuutettu oli vastustanut erään aineiston takavarikoimista ja jäljentämistä, koska aineisto mahdollisesti sisälsi lähdesuojan alaisia tietoja. Aineisto sinetöitiin pakkokeinolain 8 luvun 11 §:n tarkoittamalla tavalla ja sen tutkiminen ja hyödyntäminen saatettiin luvun 12 §:n mukaisesti tuomioistuimen ratkaistavaksi. Korkein oikeus katsoi ratkaisustaan ilmenevillä perusteilla, että takavarikoimiskielon edellytykset täyttyivät, kun aineiston sisältö voi johtaa julkaistun artikkelin lähteiden paljastumiseen. Sen vuoksi sinetöityä aineistoa ei saanut takavarikoida tai jäljentää rikosasian todisteena käytettäväksi. Aineisto voitiin kuitenkin takavarikoida ja säilyttää sinetöitynä mahdollisen menettämisseuraamuksen turvaamiseksi.

PakkokeinoL 7 luku 1 §
PakkokeinoL 7 luku 3 §
PakkokeinoL 8 luku 11 §
PakkokeinoL 8 luku 12 §
PakkokeinoL 8 luku 28 §

KKO:2020:1

Yksityishenkilön velkajärjestely – Maksuohjelma

Velallinen oli ennen velkajärjestelyn hakemista pyytänyt velkojia ilmoittamaan saataviensa määrät tietyllä päivämäärälle (saldopäivä)

laskettuina. Käräjäoikeus oli päättäessään velkajärjestelyn aloittamisesta määrännyt selvittäjän, joka oli pyytänyt velkojia ilmoittamaan saataviensa määrät velkajärjestelyn aloittamispäivälle laskettuina. Velkajärjestely oli aloitettu ennen kuin saldopäivästä oli kulunut kuusi kuukautta.

Tavallisten velkojen korot olivat maksuohjelmassa viimesijaisia saldopäivästä eivätkä velkajärjestelyn aloittamisesta lukien.

VJL 31 § 3 mom

KKO:2020:2

Oikeudenkäyntimenettely – Oikeudenkäynnin kesto – Viivästymishyvitys

Arvioitaessa rikosasian yhteydessä esitetyn asianomistajan korvausvaatimuksen käsittelyn viivästymistä oikeudenkäynnin keston katsottiin alkaneen, kun asianomistaja oli esitutkinnassa ilmoittanut esittävänsä vahingonkorvausvaatimuksen. Asian käsittely oli sinänsä kestänyt tavanomaista kauemmin, mutta Korkeimman oikeuden ratkaisusta tarkemmin ilmenevin perustein asian käsittely oli lykkääntynyt perustellusta syystä eikä hyvityksen tuomitsemiselle ollut perustetta.

PL 21 §
PL 22 §
IhmisoikeusSop 6 art
HyvitysL 5 §

KKO:2020:3

Isyys – Isyyden vahvistaminen – Perintöoikeus

A oli syntynyt avioliiton ulkopuolella ennen vuoden 1975 isyyslain (700/1975) voimaantuloa. Hän oli nostonut vuonna 2003 isyyden vahvistamiskanteen B:tä vastaan. Kanne oli jätetty tutkimatta isyyslain voimaanpanosta annetun lain (701/1975) 7 §:n 2 momentin nojalla. B oli kuollut vuonna 2008. Uuden isyyslain (11/2015) tultua voimaan A oli nostonut uuden kanteen, jonka johdosta oli vahvistettu, että B on A:n isä.

Harkittaessa, oliko A:lla oikeus perintöön B:n jälkeen, otettiin huomioon, että B oli A:n syntymästä lähtien tiennyt olevansa A:n isä ja että A oli saatuaan selville isänsä henkilöllisyyden pyrkinyt aktiivisesti saamaan isyyden vahviste-

tuksi, mistä B ja myös tämän perilliset olivat tulleet tietoisiksi. Korkein oikeus vahvisti, että A:lla oli oikeus perintöön B:n jälkeen isyyslain 67 §:n 1 momentin ensimmäisessä virkkeessä säädetyn rajoituksen estämättä.

IsyysL 67 § 1 mom

KKO:2020:4

Tasapuolinen kohtelu – Työpalkka

A oli ollut palomiehen virassa kaupungin pelastuslaitoksen palveluksessa ja työskennellyt osan työajastaan perustason ensihoitotehtävissä. Kaupunki oli maksanut A:lle alempaa tehtäväkohtaista palkkaa kuin perustason ensihoitajille.

Koska A:n ja perustason ensihoitajien tehtävät eivät olleet olleet vertailukelpoisia eikä niitä siten voitu pitää palkkauksen arvioinnin kannalta samoina tai samanarvoisina, kaupunki ei ollut rikkonut tasapuolisen kohtelun vaatimusta.

L kunnallisesta viranhaltijasta 12 §

KKO:2020:5

Konkurssi – Konkurssin edellytykset – Velan vanhentuminen – Osakeyhtiö

B:n konkurssipesä vaati A Oy:n asettamista konkurssiin maksamattoman osinkosaatavan perusteella. A Oy vastusti vaatimusta vedoten muun ohella siihen, että saatava oli vanhentunut ja että sen oikeellisuutta voitiin siksi perustellusti epäillä. Korkeimman oikeuden ratkaisusta ilmenevin perustein katsottiin, että B:n konkurssipesän saatavaa ei voitu pitää selvänä ja että B:n konkurssipesälä ei siten ollut oikeutta vaatia A Oy:n asettamista konkurssiin.

KonkL 2 luku 2 §

VanhL 5 §

VanhL 8 §

➔ KORKEIN HALLINTO-OIKEUS

Yleishallintoasiat

KHO:2019:151

Kunnallisia – Kunnanjohtajan virkavaali – Ansiovertailu –

Tosiasiallisesti suoritettu vertailu – Haastatteluryhmä – Valtuustoseminaari ennen valtuuston kokousta

Hallinto-oikeus kumosi kunnan jäsenen tekemästä valituksesta kunnanjohtajan valintaa koskeneen valtuuston päätöksen sillä perusteella, että hakijoiden ansioista ei ollut laadittu kirjallista ansiovertailua vaan ainoastaan nimilista. Valinta ei myöskään kokonaisuutena osoittanut, että hakijoita olisi menettelyn aikana tosiasiallisesti vertailtu keskenään. Päätös oli siten syntynyt kuntalaissa (365/1995) 90 §:ssä tarkoitettulla tavalla virheellisessä järjestyksessä, koska päätöstä ei ollut tältä osin valmisteltu asianmukaisesti.

Korkein hallinto-oikeus kumosi kunnanhallituksen valituksesta hallinto-oikeuden päätöksen ja hylkäsi hallinto-oikeudelle tehdyn valituksen.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen perustelujen mukaan nimilistaa, josta kävi ilmi kunkin hakijan suorittama tutkinto ja kotikunta, ei voitu pitää kirjallisena ansiovertailuna. Useat seikat puhuivat kuitenkin sen puolesta, että hakijoita oli menettelyn kuluessa tosiasiallisesti vertailtu keskenään. Hakijoiden haastattelut suorittaneessa ryhmässä oli ollut edustettuna yhdeksän kunnanhallituksen jäsentä sekä kolme valtuuston puheenjohtajaa. Ryhmässä oli edustus kaikista valtuustoryhmistä. Kunnan kaikkiaan 21 valtuutetusta ryhmässä oli mukana 11 valtuutettua sekä yksi varavaltuutettu. Ennen valtuuston kokousta oli lisäksi järjestetty kaksipäiväinen valtuustoseminaari, jossa valtuutetuille oli selostettu ulkopuolisen konsulttiyhtiön tekemää yhteenveotia seitsemän hakijan haastatteluista sekä niistä neljästä hakijasta, joista oli teetetty henkilöarviot. Valtuustoseminaarissa valtuutettujen käytössä olivat muun ohella kaikkien hakijoiden ansioluettelot. Valtuustoseminaarin jälkeen ennen valtuuston kokousta valtuustoryhmät olivat lisäksi pitäneet omat kokouksensa.

Korkein hallinto-oikeus katsoi ansiovertailun tulleen tosiasiaa suoritetuksi, kun otettiin huomioon edellä mainitut seikat. Hallinto-oikeuden ei näin ollen olisi tullut kumota valtuuston päätöstä sillä perusteella, että ansiovertai-

lun osalta asiaa ei ollut valmisteltu asianmukaisesti.

Hallintolaki 45 § 1 momentti ja 2 momentti 2 kohta
Kuntalaki (365/1995) 24 § (578/2006) 1 momentti, 53 § (81/2002) 1 momentti ja 90 § (1375/2007)
Vert. KHO 24.9.2013 taltionumero 3023 (LRS)

KHO:2019:152

Ajo-oikeus – Ajokielto – Ajokorttiluvan terveystarkastukset – Lääkärin ilmoitus ajoterveydestä – Viranomaisen selvittämismuutokset – Kuuleminen – Oikeus esittää uutta selvitystä – Lääkärinlausunnon antamisesta kulunut aika

Poliisilaitos oli määrännyt A:n ajokieltoon neurologian alan lääkärin tehtyä poliisille ilmoituksen, jonka mukaan A ei enää täyttänyt ajokorttiluvalla asetettuja terveystarkastuksia. Lääkärin ilmoitus perustui yli kaksi vuotta vanhaan silmälääkärin lausuntoon.

Poliisi vastaa ajo-oikeudenhaltijan ajokortin ja ajoterveydentilan valvonnasta sekä tekee ajo-oikeutta koskevat hallintopäätökset hankittuaan asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot ja selvitykset. Lähtökohtaisesti poliisin tulee lääkärin ilmoituksen saatuaan määrätä henkilö ajokieltoon.

Kun otettiin huomioon silmälääkärin lausunnon antamisesta kulunut aika ja A:n esittämä selvitys, poliisilaitoksen olisi tullut viranomaisen selvittämismuutosten mukaisesti huolehtia asian riittävistä ja asianmukaisista selvittämistä sekä tarvittaessa määrätä A ajokorttilain 20 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla esittämään näkökyvystään uudempi lääkärin lausunto. Hallinto-oikeuden ja poliisilaitoksen päätökset kumottiin ja asia palautettiin poliisilaitokselle uudelleen käsiteltäväksi.

Ajokorttilaki 8 § 2 momentti, 12 § 1 momentti 1 kohta, 17 §, 20 § 1 momentti, 21 § 1 ja 3 momentti, 64 § 2 momentti 1 kohta, 66 § 3 momentti
Hallintolaki 31 § 1 momentti
Ks. KHO 2019:17

KHO:2019:153

Pysäköintivirhemaksu – Ajoneuvon kuljettaja – Ajoneuvon omistaja tai haltija – Vastuu

**pysäköintivirhemaksusta – Koenumero-
todistus – Koenumero-
kilvet**

Myynnissä ollutta ajoneuvoa oli yhtiölle myönnettyin koenumero-
kilvin kuljettanut henkilö, jolla ajo-
neuvo oli ollut koeajossa. Ajoneu-
vojen myyntiä harjoittavaa yhtiötä
ei voitu velvoittaa maksamaan py-
säköintivirhemaksua.

Suomen perustuslaki 2 § 3 mo-
mentti ja 80 § 1 momentti
Pysäköinninvalvonnasta annettu
laki 1 § 1 momentti, 9 § 1 ja 2 mo-
mentti
Ajoneuvolaki 66 f §
Ajoneuvojen rekisteröinnistä an-
nettu valtioneuvoston asetus 32 §
1 ja 3 momentti
Ks. myös KHO 2014:104 ja
KHO 2014:164

KHO:2019:154**Lastensuojelu – Huostassapidon
lopettaminen – Suullinen käsit-
tely**

Lastensuojelulain 43 §:n 1 momen-
tissa tarkoitettu viranhaltija oli
päättänyt ottaa A:n ja B:n runsaan
vuoden ikäisen lapsen C:n huos-
taan ja sijoittaa hänet sijaishuol-
toon tilanteessa, jossa lapsen huol-
tajat eivät olleet vastustaneet huos-
taantottoa. Tästä noin vuoden pääs-
tä A vaati, että huostassapito lope-
tetaan. Viranhaltija hylkäsi A:n ha-
kemuksen.

Valituksessaan hallinto-oikeu-
delle A pyysi suullista käsittelyä
itsensä kuulemiseksi huostassapi-
don jatkamisen edellytyksistä.
Hallinto-oikeus katsoi päätökses-
tään tarkemmin ilmenevistä syistä,
että suullisen käsittelyn toimitta-
minen oli hallintolainkäyttölain
38 §:n 1 momentissa tarkoitettulla
tavalla ilmeisen tarpeetonta. Hal-
linto-oikeus hylkäsi pyynnön suul-
lisen käsittelyn toimittamisesta ja
hylkäsi A:n valituksen.

Korkeimmassa hallinto-oikeu-
dessa oli A:n valituksesta ratkaista-
vana, oliko hallinto-oikeus voinut
ratkaista valituksen järjestämättä
A:n pyytämää suullista käsittelyä.

Korkein hallinto-oikeus totesi,
että huostassapidon lopettamista
koskevan asian ratkaiseminen hal-
linto-oikeudessa on edellyttänyt
valittajan vanhemmuuden ja hen-
kilökohtaisten olosuhteiden arvi-
oimista. Kysymys oli siten Euroo-
pan ihmisoikeustuomioistuimen

ratkaisun Ramos Nunes De Car-
valho e Sá v. Portugali kohdassa
191 tarkoitettua asiasta, jossa va-
littajalle tulisi antaa mahdollisuus
itse kertoa suullisesti tuomioistuimelle
henkilökohtaisesta tilantees-
taan. Kun lisäksi otettiin huo-
mioon Euroopan ihmisoikeussopi-
muksen 6 artiklan 1 kohta ja se, et-
tei A:n lapsen huostaanottoa kos-
kevissa asioissa ollut aiemmin jär-
jestetty suullista käsittelyä, hallin-
to-oikeus ei ollut voinut hylätä A:n
pyyntöä suullisen käsittelyn toi-
mittamisesta. Hallinto-oikeuden
päätös kumottiin ja asia palauteti-
in hallinto-oikeudelle suullisen
käsittelyn toimittamiseksi ja sen
jälkeen uudelleen ratkaistavaksi.

Hallintolainkäyttölaki 38 § 1 mo-
mentti

Euroopan ihmisoikeussopimus
6 artikla 1 kappale
Euroopan ihmisoikeustuomiois-
tuimen suuren jaoston tuomio
6.11.2018 Ramos Nunes de Carval-
ho e Sá v. Portugali 191 kohta

KHO:2019:155**Yhdenvertaisuuslaki – Syrjintä –
Valvonta – Yhdenvertaisuus- ja
tasa-arvolautakunnan toimi-
valta – Avoimien ovien päivän
järjestelyt ylimmissä tuomiois-
tuimissa – Pääsyn estyminen
tilaisuuksiin**

A oli hakemuksessaan yhdenver-
taisuus- ja tasa-arvolautakunnalle
katsonut tulleen syrjityksi kor-
keimman oikeuden ja korkeimman
hallinto-oikeuden järjestäessä
15.9.2018 kumpikin toimitiloissaan
avoimien ovien päivän. Järjeste-
lyissä ei ollut otettu huomioon tilo-
jen esteettömyyttä siten, että sähkö-
pyörätuolia käyttävän A:n olisi
ollut mahdollista päästä osallistu-
maan näihin kahteen tilaisuuteen.

Yhdenvertaisuus- ja tasa-arvo-
lautakunnan puheenjohtaja jätti
A:n hakemuksen lautakunnan toi-
mivaltaan kuulumattomana tutki-
matta. Lautakunta hylkäsi A:n oi-
kaisuvaatimuksen. Hallinto-oikeus
hylkäsi A:n valituksen katsoen,
että hakemus koski tuomiois-
tuimien toimintaa, johon yhden-
vertaisuuslain 18 §:n 3 momentin
mukaan ei sovelleta mainitun lain
valvontaa koskevia säännöksiä.

Korkein hallinto-oikeus myönsi
A:lle valitusluvan ja tutki asian.
Korkein hallinto-oikeus kumosi ai-
kaiset päätökset ja palautti

A:n tekemän hakemuksen yhden-
vertaisuus- ja tasa-arvolautakun-
nalle käsiteltäväksi.

Asiassa oli korkeimmassa hallin-
to-oikeudessa ratkaistavana, oliko
yhdenvertaisuuslain säännöksiä
valvonnasta sovellettava hakemuk-
sessa tarkoitettuun ylimpien tuo-
mioistuinten toimintaan yleisötilai-
suuden järjestäjänä vai jäikö tällai-
nen toiminta yhdenvertaisuuslain
18 §:n 3 momentin nojalla valvon-
nan ulkopuolelle. Mainitun sään-
nöksen yksityiskohtaisissa peruste-
luissa (HE 19/2014 vp) todettiin,
että tuomioistuinten ja muiden lain-
käyttöelinten osalta rajaus koski
niiden lainkäyttötoimintaa, mutta
ei esimerkiksi toimintaa työnantaja-
na. Vaikka kyseinen esimerkki oli
hallituksen esityksessä mainittu ai-
noana esimerkkinä, kysymys oli
kuitenkin vain esimerkistä, joka ei
rajoittanut valvontatoimivaltuutta
suhteessa muuhun sellaiseen toi-
mintaan, jota tuomioistuimet järjes-
tävät muiden viranomaisten tapaan
esimerkiksi oman toimintansa esit-
telemiseksi.

Korkein hallinto-oikeus katsoi,
että yhdenvertaisuuslain 18 §:n
3 momentin tarkoituksena oli raja-
ta valvontatoimivallan ulkopuolel-
le tuomioistuinten sellaiset toimet,
jotka liittyvät niiden erityiseen teh-
tävään tuomiovallan käyttäjinä.
Perustuslain 3 §:n 3 momentissa
säädetty tuomioistuinten riippu-
mattomuus ei edellyttänyt, että yh-
denvertaisuuslaissa tarkoitettujen
valvontaviranomaisten valvonta-
toimivallan rajaus ulottaa
koskemaan tuomioistuinten kaik-
kea toimintaa ja siten lainkäyttö-
toimintaa laajemmalle.

Suomen perustuslaki 3 § 3 mo-
mentti ja 6 §
Yhdenvertaisuuslaki 18 § 1–3 mo-
mentti ja 21 § 2 momentti
Hallituksen esitys yhdenvertai-
suuslaiksi ja eräksi siihen liitty-
viksi laeiksi (HE 19/2014 vp)
Perustuslakivaliokunnan lausunto
(PeVL 31/2014 vp)

KHO:2019:157**Asiakirjajulkisuus – Henkilön
taloudellinen asema – Taloudel-
lista asemaa kuvaava tieto –
Palkkaa koskeva tieto – Palkka-
kustannus – Kustannusarvio-
erittely – Sitra**

Tietopyyntö oli koskenut erään
Suomen itsenäisyyden juhlarahas-

ton (Sitra) projektin kustannusarviota eriteltyinä muun ohella projektia varten palkattujen määräraikasten neuvonantajien palkkakustannusten osalta.

Neuvonantajina työskenneille kahdelle henkilölle maksettu palkka oli asiassa saadun selvityksen perusteella päätoimesta maksettua palkkaa. Julkisuusarvioinnissa oli kuitenkin toisaalta otettava huomioon, että kysymys oli ollut määräaikaisesta ja osa-aikaisesta työsuhteesta projektiluontoisessa tehtävässä. Tietopyyntö ei ollut myöskään koskenut yksittäiselle neuvonantajalle maksettavan palkan määrää vaan yhteispalkkakustannuksia koskevaa kustannusarvioerittelyä kohdistamatta erittelyä kuhunkin neuvonantajaan erikseen.

Edeltä ilmenevissä olosuhteissa määräaikaisia neuvonantajia koskevan palkkakustannusarvioerittelyn ei voitu katsoa sisältävän julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 23 kohdan perusteella salassa pidettäväksi tarkoitettuja taloudellista kokonaisuusasiaa kuvaavia tietoja neuvonantajina toimineiden henkilöiden osalta.

Suomen perustuslaki 12 §
Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (julkisuuslaki) 1 § 1 momentti, 3 §, 9 § 1 momentti, 10 §, 22 § sekä 24 § 1 momentti 23 kohta

KHO:2019:161

Ulkomaalaisasia – Ylimääräinen muutoksenhaku – Purkuhakemus – Kansainvälinen suojelu – Uusintahakemus – Käännättäminen – Täytäntöönpanoa koskeva määräys – Hallinto-oikeuden toimivalta

A oli hakenut korkeimmalta hallinto-oikeudelta hänen toiseen turvapaikkahakemukseensa annetun ja lainvoimaiseksi tulleen Maahanmuuttoviraston päätöksen purkamista.

A oli ennen mainitun purkuhakemuksen tekemistä jättänyt Maahanmuuttovirastolle uuden, kolmannen turvapaikkahakemuksen, jossa hän oli vedonnut uusiin seikkoihin turvapaikkaperusteidensa tueksi. Maahanmuuttovirasto oli hylännyt hakijan hakemuksen ja katsonut sen olevan ilmeisen perusteeton. Käännättämisen osalta päätöksessä todettiin, että hakemus oli uusintahakemus, eikä se

estänyt aiemmin tehdyn käännättämistä koskevan päätöksen täytäntöönpanoa.

Korkeimmalle hallinto-oikeudelle osoitetussa purkuhakemuksessa oli siten kyse nimenomaan lainvoimaisen maastapoistamis päätöksen purkamisesta.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että valitettaessa Maahanmuuttoviraston päätöksestä hallinto-oikeuteen hallinto-oikeuden toimivaltaan kuului hallintolainkäyttölain 32 §:n 1 momentin mukaan päättää siitä, oliko valituksenalaisen Maahanmuuttoviraston päätöksen täytäntöönpano syytä kieltää tai keskeyttää tai oliko asiassa syytä antaa muu täytäntöönpanoa koskeva määräys. Hallinto-oikeuden hallintolainkäyttölakiin perustuvaan yleiseen toimivaltaan ei vaikuttanut se, mitä Maahanmuuttoviraston harkintavallasta ulkomaalaislain 98 §:n 4 momentissa säädettiin. Hallinto-oikeuden toimivaltaa täytäntöönpanomääräysten antamiseen kansainvälistä suojelua koskevassa asiassa oli tarkasteltava myös ehdottoman palautuskiellon kautta. Palautuskielto edellytti sen varmistamista, että turvapaikanhakijalla oli käytössään tehokas oikeussuojakeino saattaa uusi turvapaikkaperuste ja sitä koskeva selvitys viranomaisen tutkittavaksi.

Tilanteessa, jossa maasta poistamisesta oli päätetty Maahanmuuttoviraston aikaisemalla jo lainvoimaiseksi tulleella päätöksellä eikä Maahanmuuttovirasto ollut uusintahakemukseen antamassaan päätöksessä nimenomaisesti päättänyt maasta poistamisesta uudelleen, hallinto-oikeuden oli siellä vireillä olevassa uusintahakemusta koskevassa valitusasiassa erikseen arvioitava, edellyttikö palautuskiellon noudattamisen varmistaminen täytäntöönpanoa koskevan määräyksen antamista. Hakijan oikeusturvan takeet edellyttivät, että hän ei joutunut hakemaan samaa asiaa koskevaa täytäntöönpanokieltoa aikaisemman päätöksen purkamista koskevalla hakemuksella korkeimmalta hallinto-oikeudelta, joka olisi joutunut tosiasiallisesti tutkimaan hallinto-oikeudessa vireillä olevan asian palautuskiellon kannalta. Kun hakijan kansainvälistä suojelua koskeva asia oli hallintolainkäyttölain 32 §:n mukaisesti ollut vireillä hal-

linto-oikeudessa, toimivalta täytäntöönpanoa koskevan määräyksen antamiseen oli hallintolainkäyttölain 32 §:n perusteella ollut myös nyt kysymyksenkaltaisessa tilanteessa hallinto-oikeudella.

Edellä olevan perusteella ja kun otettiin huomioon hakijan esittämä selvitys sekä se, että hän oli samaan aikaan saattanut kolmatta turvapaikkahakemustaan koskevan valitusasian vireille hallinto-oikeudessa, Maahanmuuttoviraston päätöksen purkamista koskevan hakemuksen tueksi ei ollut esitetty sellaisia syitä, joiden johdosta siihen, kun otettiin huomioon hallintolainkäyttölain 63 §:n 1 momentti, voitaisiin suostua. Tämän vuoksi hakemus oli hylättävä.

Hallintolainkäyttölaki 32 § 1 momentti ja 63 § 1 momentti

Suomen perustuslaki 9 § 4 momentti

Euroopan ihmisoikeussopimus 3 artikla

Euroopan unionin perusoikeuskirja 18 artikla ja 19 artiklan 2 kohta
Ulkomaalaislaki 98 § 4 momentti, 146 § 1 momentti, 147 § ja 202 § 1 momentti

Uudelleenlaadittu menettelydirektiivi (2013/32/EU) 46 artikla 1 kohta a alakohta ja 3 kohta
Ks. ja vrt. KHO 2018:169

KHO:2019:162

Julkinen hankinta – Sosiaali- ja terveyspalvelujen hankinta – Liitteen E mukainen palvelu – Tulkkauspalvelut – Vertailuperusteiden asettaminen – Palvelua toteuttavan henkilön nimeäminen tarjouksessa – Rekrytoitava henkilö – Pisteytysmalli – Tarjoajien tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu – Puitejärjestely

Asiassa oli korkeimmassa hallinto-oikeudessa kysymys siitä, oliko Kansaneläkelaitos menettänyt kuulovammaisten, kuulonäkövammaisten ja puhevammaisten tulkkauspalvelua koskevassa hankinnassa laatuvertailuperusteiden asettamisessa julkisia hankintoja koskevien säännösten vastaisesti.

Tarjouskilpailussa oli voinut tarjota sekä tarjouksessa nimettyjä että siinä vielä nimeämättömiä myöhemmin rekrytoitavia tulkkeja. Tulkit oli tullut nimetä tarjouksessa, joka oli tullut antaa noin viisi kuukautta ennen sopimuskauden

alkua ja noin seitsemän kuukautta ennen palvelujen tuottamisen alkamista. Tarjouksessa nimetyistä tulkeista oli saanut laatuvertailussa pisteitä. Sen sijaan myöhemmin rekrytoitavista tulkeista ei ollut annettu pisteitä tarjousten laatuvertailussa. Mikäli tarjoaja oli tarjonnut useampaa kuin yhtä tulkkia, tulkkien laukupisteistä oli laskettu keskiarvo laskemalla tarjottujen tulkkien koulutuksesta ja kokemuksesta annetut pisteet yhteen ja jakamalla yhteispisteet tarjottujen tulkkien lukumäärällä.

Kun tarjouspyynnössä ei ollut edellytetty, että tulkkauspalvelua toteuttavan henkilön tuli olla tarjoajan palveluksessa tai muutoin käytettävissä ennen sopimuskauden alkamista ja kun otettiin huomioon, että tulkkien koulutus ja kokemus olivat tarjouspyynnön mukaan tarjousten vertailussa huomioon otettavia seikkoja, ei lähtökohtaisesti ollut hankintäsäännösten vastaista edellyttää henkilöiden nimeämistä tarjouksessa. Henkilön nimeämistä tarjouksessa koskeva tarjouspyynnön ehto ei kuitenkaan saanut johtaa tarjoajien tasapuolisen ja syrjimättömän kohtelun vastaiseen lopputulokseen, kun asiaa arvioitiin erityisesti uuden toimijan tai toimintaansa laajentavan yrityksen kannalta.

Vaikka tarjoaja oli voinut tarjota tarjouskilpailussa myös rekrytoimattomia tulkkveja, ainoastaan nimetyistä tulkeista oli saanut laatuvertailussa pisteitä. Nimeämättömät rekrytoitavat tulkit oli lisäksi laskettu mukaan tarjoajan tarjoamaan tulkkien lukumäärään laskettaessa tarjotuista tulkeista saatavaa laukupisteiden keskiarvoa. Laukupisteiden saamisen edellytyksenä oli näin ollen tosiasiallisesti ollut, että tarjoaja oli nimennyt tulkkeja. Tarjottavan tulkin olisi tullut olla sitovasti tarjoajan tiedossa tarjousta jätettäessä noin viisi kuukautta ennen hankintakauden alkua ja noin seitsemän kuukautta ennen palvelun tuottamisen alkamista.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että pisteytysmalli, jossa laukupisteiden saamisen edellytyksenä oli ollut, että tarjoaja oli nimennyt tulkit noin seitsemän kuukautta ennen palvelun tuottamisen alkamista, oli ollut uutta markkinoille pyrkivää tai toimintaansa laajentavaa tarjoajaa syrjivä. Markkinaoikeu-

den päätöksen lopputuloksen muuttamiseen ei ollut perusteita.

Äänestys perusteluista 4–1

Laki julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista 3 § 1 momentti, 93 § 2 ja 5 momentti, 107 §, 108 §, 109 § 1 momentti ja 115 § 1 momentti

KHO:2019:163

Huostaanotto ja sijaishuoltoon sijoittaminen – Suullinen käsittely hallinto-oikeudessa – Lapsen kuuleminen suullisessa käsittelyssä – Käsittelyratkaisu lapsen kuulemisesta ilman tämän avustajaa – Hallinto-oikeuden menettelyn virheellisyys

Hallinto-oikeus toimitti huostaanottoa ja sijaishuoltoon sijoittamista koskevassa asiassa suullisen käsittelyn. Lapsen avustaja ilmoitti haluavansa, että lasta kuullaan suullisessa käsittelyssä ja että hän saa olla lapsen kuulemisessa läsnä. Hallinto-oikeus teki käsittelyratkaisun, jonka mukaan lasta kuullaan suullisessa käsittelyssä siten, että paikalla ovat vain hallinto-oikeuden jäsenet. Hallinto-oikeus arvioi, että lapsen kuuleminen tällä tavoin oli tarpeen lapsen itsenäisen mielipiteen varmistamiseksi lastensuojelulain 86 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. Suullisen käsittelyn toimitettuaan hallinto-oikeus hyväksyi huostaanottohakemuksen ja lapsen sijoituksen sijaishuoltoon.

Lastensuojelulain 86 §:n 2 momentin sanamuodosta tai lastensuojelulain säätämiseen johtaneesta hallituksen esityksestä (HE 256/2006 vp) ei suoraan käy ilmi, onko lainsäätäjän tarkoituksena ollut, että lasta voitaisiin kuulla henkilökohtaisesti myös ilman hänen avustajansa läsnäoloa. Korkein hallinto-oikeus katsoi, että lasta henkilökohtaisesti tuomioistuinten kuultaessa lähtökohtana on, että lapsen avustaja on läsnä lasta kuultaessa. Ottaen huomioon lastensuojelulain 86 §:n 2 momentin tarkoitus, tuomioistuin voi kuitenkin perustellusta syystä arvioida, että kuuleminen tulee lapsen suojaamiseksi tai hänen itsenäisen mielipiteensä varmistamiseksi toteuttaa siten, että myöskään lapsen avustaja ei ole läsnä lasta kuultaessa. Näin toimiessaan tuomioistuimen tulee ilmoittaa menettelyn pe-

rusteet asianosaisille ja kirjata ne myös käsittelyratkaisuun.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että hallinto-oikeus oli menettänyt virheellisesti, kun hallinto-oikeus ei ollut tiedustellut tuolloin 13-vuotiaan lapsen mielipidettä hänen kuulemisessaan käytettävästä menettelystä ennen käsittelyratkaisun tekemistä. Hallinto-oikeuden käsittelyratkaisusta ei myöskään käynyt ilmi seikkoja, joiden vuoksi avustaja ei olisi saanut olla läsnä lasta kuultaessa.

Kun kuitenkin otettiin huomioon se, että lapsen mielipide huostaanotosta ja sijaishuoltoon sijoittamisesta oli hallinto-oikeudessa selvitetty, lapsen kuulemisen pääkohdat oli kuulemisen jälkeen selostettu asianosaisille, tallenne kuulemisesta oli toimitettu lapsen ja äidin avustajille suullisen käsittelyn jälkeen ja se, että lapsen edun mukaista ei ollut toimittaa asiassa uutta suullista käsittelyä, päätöstä ei ollut syytä hallinto-oikeuden virheellisen menettelyn vuoksi kumota ja asiaa palauttaa hallinto-oikeudelle uudelleen käsiteltäväksi. Asiassa ei ollut myöskään tarvetta asian selvittämiseksi toimittaa uutta suullista käsittelyä korkeimmassa hallinto-oikeudessa.

Lastensuojelulaki 86 § 2 momentti
Hallintolainkäyttölaki 37 § 1 momentti

KHO:2019:165

Ajo-oikeus – Ajokorttiluvan terveysvaatimukset – Lääkärin todistuksen toimittamisvelvollisuus – Huumausaineen käyttörikos – Sakkorangaistus – Kannabissavuke – Suhteellisuusperiaate

A oli syyllistynyt huumausaineen käyttörikokseen poltettuaan kannabissavukkeen, ja hänelle oli määrätty tästä teosta sakkorangaistus. Kysymys on huumausaineesta, jonka käyttäminen heikentää kykyä toimia moottoriajoneuvon kuljettajana. Poliisilaitos oli tällä perusteella voinut velvoittaa A:n toimittamaan päihdealaan perehtyneen lääkärin lausunnon ajokortin terveysvaatimusten täyttymisestä. Liikenneturvallisuuden varmistaminen on tärkeä julkinen etu. Kun lääkärinlausunnon toimittamisvelvollisuudessa oli kysymys vasta toimenpiteestä edellä mainitun asian selvittämiseksi,

asiassa ei ollut ollut tarpeen osoittaa A:n olevan riippuvainen huumausaineista tai siitä, että hän käyttää niitä säännöllisesti. Hallinto-oikeuden ja poliisilaitoksen päätökset pysytettiin. Äänestys 3–2.

Ajokorttilaki 8 § 2 momentti, 17 § 1 momentti 3 kohta, 20 § 1 momentti

Ajokorteista annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (ajokorttidirektiivi) 2006/126/EY liite III

KHO:2019:167

Ortodoksinen kirkko – Seurakunnanvaltuuston toimivalta – Seurakunnanneuvoston jäsenien erottaminen

Hallinto-oikeus oli kumonnut Iisalmen ortodoksinen seurakunnan seurakunnanvaltuuston päätöksen, jolla valtuusto oli erottanut kaikki seurakunnanneuvoston jäsenet tehtävästään kesken toimikauden ja valinnut uudet jäsenet.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että laissa ortodoksisesta kirkosta tai muussakaan laissa ei ole säädetty seurakunnanneuvoston erottamisesta kesken seurakunnanvaltuuston toimikauden. Ortodoksisesta kirkosta annetun lain esitöistä, hallintolaista taikka muualtaakaan lainsäädännöstä ei ole johdettavissa sellaista yleistä oikeudellista periaatetta, johon seurakunnanneuvoston erottaminen voitaisiin perustaa.

Korkein hallinto-oikeus hylkäsi Iisalmen ortodoksinen seurakunnan valituksen hallinto-oikeuden päätöksestä, jolla Iisalmen ortodoksinen seurakunnan seurakunnanvaltuuston päätös oli kumottu.

Perustuslaki 2 § 3 momentti
Laki ortodoksisesta kirkosta 58 § 1 ja 2 momentti

KHO:2019:169

Asiakirjajulkisuus – Kaupunginjohtajan valinta – Ulkopuolinen rekrytoija – Ei-asiakirja – Virkaan suostumuksensa antamatta jättäneen henkilöllisyyden julkisuus

Kaupunki oli kaupunginjohtajan valintaa koskevassa menettelyssä käyttänyt apunaan rekrytointiyriytystä. Yrityksen edustaja oli laatinut ja toimittanut kaupungille eräitä asiakirjoja, joissa oli arvioitu

niitä henkilöitä, joihin hän oli kaupungin toimeksiannon johdosta ollut yhteydessä. Osa näistä henkilöistä oli antanut suostumuksensa tulla valituksi kaupunginjohtajan virkaan, osa taas ei.

Asiakirjat eivät olleet muistiinpano- tai luonnosmateriaalia vaan käytötarkoitukseensa valmiita asiakirjoja, jotka oli annettu kaupungille kaupunginjohtajan valintaprosessiin liittyen. Luonteeltaan ja tarkoitukseltaan näitä asiakirjoja ei voitu myöskään pitää viranomaisen sisäistä koulutusta, tiedonhakua tai muuta niihin verrattavaa sisäistä käyttöä varten hankittuina asiakirjoina. Julkisuuslain 5 §:n 3 momentin 2 tai 3 kohdasta ei siten johtunut, että näitä asiakirjoja ei olisi tullut pitää sanotussa laissa tarkoitettuina viranomaisen asiakirjoina.

Ottaen huomioon näiden kaupunginjohtajan valintaprosessiin liittyvien ja siten julkisen vallan käyttämistä koskevien asiakirjojen luonne, tarkoitus ja sisältö niitä ei liioin voitu pitää julkisuuslain 5 §:n 4 momentissa tarkoitettuina viranomaisen sisäistä työskentelyä varten laadittuina asiakirjoina, joihin julkisuuslakia ei sovelleta.

Asiakirjat sisälsivät julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 29 kohdassa tarkoitettuja tietoja työntekijän valintaa varten tehdyistä arvioinneista ja olivat siten salassa pidettäviä.

Salassa pidettäviä eivät kuitenkaan olleet ensinnäkään tiedot suostumuksensa kaupunginjohtajan virkaan antaneiden henkilöiden henkilöllisyydestä, joiden tietojen oli jo kaupunginjohtajan sijaisen päätöksellä todettu olevan luovutettavissa tietopyynnön esittäjälle.

Suostumuksensa valintaan antamatta jättäneiden henkilöiden henkilöllisyyttä koskevien tietojen julkisuutta ja salassa pidettävyyttä arvioitaessa oli puolestaan otettava erityisesti huomioon, että kysymys oli merkittävää julkista valtaa käyttävän viranhaltijan valintaprosessista ja sen yhteydessä laadituista ja saaduista asiakirjoista. Ulkopuolisen rekrytoijan käyttäminen virasta mahdollisesti kiinnostuneiden henkilöiden etsimiseen käytännössä rajasi ja kohdensi valittavaksi mahdollisesti tulevien henkilöiden piiriä. Näissä olosuhteissa tietoa virkaan esittyjen henkilöiden henkilöllisyydestä ei voitu pitää henkilökohtaisia oloja ku-

vaavia tietoja koskevan julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 32 kohdan tai muullakaan perusteella salassa pidettävänä niidenkään henkilöiden osalta, jotka eivät prosessin kuluessa olleet antaneet suostumustaan tulla valituksi kaupunginjohtajan virkaan.

Ks. KHO 2015:133

Suomen perustuslaki 12 §
Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (julkisuuslaki) 1 § 1 momentti, 3 §, 5 § 2 momentti, 3 momentti 2 ja 3 kohta ja 4 momentti, 6 § 1 momentti 9 kohta, 9 § 1 momentti, 10 §, 22 § sekä 24 § 1 momentti 29 ja 32 kohta

KHO:2019:170

Väestötietoasia – Kotikunta – Unionin kansalainen – Euroopan unionin erioikeudet ja vapaudet – Kemikaaliviraston henkilöstö – Pysyvä asuinpaikka Suomessa – Vakinainen osoite

Euroopan unionin toisen jäsenen kansalaisella, joka oli muuttanut pysyvästi Suomeen ja rekisteröinyt oleskeluoikeutensa ulkomaalaislain mukaisesti, oli oikeus kotikuntaan Suomessa, vaikka hän työskenteli Euroopan kemikaalivirastossa ja siten nautti erioikeutena ja vapautena mahdollisuutta välttyä ulkomaalaisten rekisteröintiä koskevilta muodollisuuksilta. Hallinto-oikeuden ja maistraatin päätökset kumottiin ja asia palautettiin maistraatille henkilön kotikunnan väestötietojärjestelmään merkitsemistä varten.

Kotikuntalaki 4 § 1 momentti 3 kohta ja 3 momentti
Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus 20 artikla 1 kohta ja 2 kohta a alakohta sekä 21 artikla 1 kohta
Euroopan unionin erioikeuksia ja vapauksia koskeva pöytäkirja 11 ja 13 artikla
Suomen tasavallan hallituksen ja Euroopan kemikaaliviraston välinen toimipaikkasopimus 8 ja 10 artikla

Ympäristöasiat

KHO:2019:160

Maankäyttö ja rakentaminen – Yleiskaava – Tuulivoima – Vaikutusten arviointi – Selvitysten riittävyys – Kaavamääräykset – Luonnonarvojen vaaliminen –

Luontodirektiivin liitteessä IV (a) tarkoitettu laji – Susi – Lisääntymis- ja levähdyspaikka – Heikentämisen- ja hävittämiskielto

Kaupunginvaltuusto oli hyväksynyt tuulivoimaosayleiskaavan, joka mahdollisti yhteensä yhdeksän tuulivoimalan rakentamisen tuulivoimaloiden alueiksi (tv) osoitetuille alueille. Kaava-alue oli laadittujen selvitysten perusteella kokonaisuudessaan susien reviirin ydinaluetta tai susien keskimääräistä enemmän käyttämää aluetta. Osalla kaava-alueesta ja myös osalla tuulivoimaloiden alueista oli lisäksi susien tunnettuja pesäpaikkojen aluerajauksia.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että susireviirit ja susien tunnettujen pesien aluerajaukset olivat saadun selvityksen perusteella pinta-alaltaan huomattavan laajoja. Sudet myös pääsääntöisesti vaihtoivat pesäpaikkaansa vuosittain. Maankäyttö- ja rakennuslain 39 §:n 2 momentin 8 kohdan mukaisesti luonnonarvojen vaalimista koskevasta yleiskaavan sisältövaatimuksesta ei susien elin- ja lisääntymisaluiden laajuus huomioon ottaen voitu katsoa seuraavan, että kaikki maankäytön muutokset, kuten esimerkiksi tuulivoimarakentaminen osalle susireviiriin kuuluvaa aluetta, olisivat lähikohtaisesti kiellettyjä. Koska susi oli luontodirektiivin liitteessä IV (a) tarkoitettu laji, kaavaa hyväksyttäessä oli maankäyttö- ja rakennuslain 197 §:n 1 momentin mukaisesti tullut myös ottaa huomioon, ettei luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momenttiin perustuvaa lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittämistä ja heikentämistä koskevaa kieltoa rikota kaavan toteuttamisessa.

Luonnonsuojelulakiin perustuva lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittämisen- ja heikentämiskielto oli voinut koskea vain verrattain suppeita alueita, eikä mainittu säännös siten velvoittanut suojelemaan siinä tarkoitettujen eläimien, kuten tässä tapauksessa suden, koko elinympäristöä. Luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentin mukaisen kiellon noudattamisen arvioinnissa oli kuitenkin otettava huomioon lisääntymis- ja levähdyspaikkojen määrittelyyn liittyvät lajikohtaiset erityispiirteet sekä se, että tuulivoimaloista saattoi aiheutua häiriötä tuulivoimalan

varsinaista rakennuspaikkaa laajemmalle alueelle. Osayleiskaavan tarkoituksesta ja alueen erityispiirteistä susien keskeisenä elin- ja osin myös lisääntymisalueena seurasi, että kaavaratkaisussa ja sen perusteena olevissa selvityksissä ja vaikutusten arvioinneissa oli tullut kiinnittää erityistä huomiota yleiskaavan toteuttamisesta alueella esiintyvälle susille aiheutuviin vaikutuksiin.

Osayleiskaavan tuulivoimaloiden aluetta koskevan kaavamääräyksen mukaan tuulivoimaloiden rakentaminen tuli ajoittaa susien lisääntymiskauden 1.4.–31.8. ulkopuolelle. Kaava-aineistosta ei kuitenkaan muutoin käynyt ilmi, millä tavoin susiin kohdistuvat vaikutukset oli otettu kaavaratkaisussa huomioon esimerkiksi tuulivoimaloiden sijoituspaikkojen määrittelyssä tai tielinjausten ja sähkölinjojen toteutuksessa. Osayleiskaavassa ei myöskään ollut määrätty muiden kaavan mahdollistamien rakenteiden kuin tuulivoimaloiden rakentamista koskevasta rajoituksesta susien lisääntymiskaudella.

Kaavaratkaisun perusteena olevissa selvityksissä ja vaikutusten arvioinneissa oli pidetty mahdollisena, että osayleiskaavan toteuttamisella oli merkittävää, suden elinympäristöä heikentävää vaikutusta ainakin lyhyellä aikavälillä. Rakentamisvaiheen jälkeisten vaikutusten oli todettu olevan vaikeammin ennustettavia.

Osayleiskaavan toteuttamisesta aiheutuvien susien elinympäristölle haitallisten vaikutusten voitiin olettaa jäävän jonkin verran esitetyissä selvityksissä ja vaikutusten arvioinneissa esitettyä vähäisemmiksi sen vuoksi, että nyt kysymyksessä oleva kaava-alue oli pinta-alaltaan ja rakennettavien tuulivoimaloiden lukumäärältään pienempi kuin selvityksissä ja vaikutusten arvioinneissa tarkasteltu kokonaisuus. Tästä huolimatta laadittujen selvitysten ja vaikutusten arviointien perusteella jäi huomattava epävarmuus siitä, kuinka merkittäviksi ja laaja-alaisiksi osayleiskaavan mahdollistamien tuulivoimaloiden alueiden rakentamisesta ja käytöstä aiheutuvat haitalliset vaikutukset muun ohella susien liikkumisen ja reviirin käytön kannalta muodostuvat. Kun lisäksi otettiin huomioon, että kysymys oli osayleiskaavasta, jota sai käyttää yleiskaavan mukaisten

tuulivoimaloiden rakennuslupan myöntämisen perusteena, sekä rajalliset mahdollisuudet susien keskeisen elin- ja lisääntymisalueen huomioimista koskevien ehtojen asettamiseen lupamenettelyssä, osayleiskaavaa varten ei ollut laadittu sellaisia selvityksiä ja vaikutusten arviointeja, joiden nojalla olisi ollut mahdollista luotettavasti arvioida sitä, oliko kaavassa osoitettujen tuulivoimaloiden alueiden toteuttaminen sovitettavissa asianmukaisesti yhteen luonnonarvojen vaalimista koskevan yleiskaavan sisältövaatimuksen kanssa. Myöskään luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentissa kiellettyjen vaikutusten aiheutumista ei ollut laadittujen selvitysten perusteella mahdollista poissulkea. Osayleiskaava ei siten perustunut maankäyttö- ja rakennuslain 9 §:n mukaisiin riittäviin selvityksiin ja vaikutusten arviointeihin.

Kaupunginvaltuuston päätös oli kuntalain (365/1995) 90 §:n 2 momentissa (1375/2007) tarkoitettulla tavalla lainvastainen.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 9 § (204/2015), 39 § 2 momentti 8 kohta, 77a §, 77b §, 137 §, 197 § 1 momentti

Maankäyttö- ja rakennusasetus 1 § 1 momentti

Luonnonsuojelulaki 3 §, 4 §, 49 § 1 momentti

Euroopan yhteisöjen neuvoston luontotyypin sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelua koskeva direktiivi 92/43/ETY (luontodirektiivi) 12 artikla
Kuntalaki (365/1995) 90 § (1375/2007)

Kuntalaki 147 §

KHO:2019:166

Ympäristönsuojelu – Ympäristölupa – Luvan myöntämisen edellytykset – Sijoituspaikka – Varovaisuusperiaate – Vesipuitte-direktiivi – Weser-tuomio – Vesimuodostuman tilan luokitus

Itä-Suomen aluehallintovirasto oli myöntänyt Finnulp Oy:lle toistaiseksi voimassa olevan ympäristöluvan biotuotetehtaan toimintaan Sorsasalossa Kuopiossa. Vaasan hallinto-oikeus oli, toimitettuaan katselmuksen suunnitellulla hankealueella, hylännyt haitankärsijöiden ja ympäristönsuojelujärjestöjen vaatimukset aluehallintoviraston päätöksen kumoami-

sesta, mutta täsmentänyt lupamääräyksiä.

Korkein hallinto-oikeus, toimittuaan katselmuksen, myönsi asiassa valitusluvan ja kumosi hallinto-oikeuden ja aluehallintoviraston päätökset.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että asiassa oli ratkaistava, olivatko ympäristölupien myöntämisen edellytykset erityisesti toiminnan vesistövaikutusten kannalta täytyneet. Ympäristölupa on myönnettävä, jos toiminta täyttää muun ohella ympäristönsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten vaatimukset. Vastaavasti ympäristölupaa ei saa myöntää, jos toiminnasta aiheutuisi ympäristönsuojelulaissa kielletty seuraus.

Ympäristölupien myöntäminen edellyttää, ettei toiminnasta, asetettavat lupamääräykset ja toiminnan sijoituspaikka huomioon ottaen, aiheudu yksinään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa merkittävää ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa. Pilaantumisen merkittävyysarvion lähtökohtana ovat vastaanottavassa vesistössä ilmevät pilaantumis seuraukset, jotka aiheutuvat lupaharkinnan kohteena olevasta toiminnasta sekä kaikista muusta vesistöön kohdistuvasta kuormituksesta. Vaikutuksia arvioitaessa keskeinen merkitys on niillä lupamääräyksillä, joilla pilaantumisvaikutuksia on mahdollista rajoittaa. Samoin toiminnan sijoituspaikka, tässä tapauksessa erityisesti jätevesien purku- paikka, vaikuttaa toiminnan sallittavuuteen ja lupamääräysten vaatimustasoon. Vaikka päästöjä rajoittavat lupamääräykset olisi mitoitettu parhaan käyttökelpoisen tekniikan vaatimusten mukaisiksi, lupaa ei saa myöntää, jos toiminnan päästöt vesistöön aiheuttavat merkittävää pilaantumista tai sen vaaraa.

Ympäristönsuojelulla sekä vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetulla lailla on pantu täytäntöön vesipolitiikan puitedirektiivi. Unionin tuomioistuimen niin sanotussa Weser-tuomiossa vahvistaman tulkinnan mukaan kansallinen viranomais ei saa myöntää lupaa toimenpiteelle, jonka seurauksena pintavesimuodostuman jonkun laadullisen tekijän tilaluokka heikkenisi. Näin ollen ympäristönsuojelulaissa kiellettynä merkittävänä pilaantumi-

sena tai sen vaarana on pidettävä sellaista olennaisen lisäkuormituksen vesistössä aiheuttamaa kokonaisvaikutusta, joka johtaa pintavesimuodostuman tilan tai sen laadullisen tekijän heikkenemiseen. Ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavan toiminnan seurausten todennäköisyyttä ja haitallisuutta arvioitaessa on otettava huomioon myös varovaisuusperiaate.

Asiassa saatu selvitys osoitti, että Kallaveden ekologista tilaa kuvaavat kasviplankton-laatutekijän osatekijät olivat trendinomaisesti heikkenemässä rehevöitymisen vuoksi siten, että Kallaveden ekologinen tila tai ainakin yksi sen laatutekijöistä eli kasviplankton oli vaarassa heikentyä tyydyttävälle tasolle erityisesti, jos vesistöön kohdistuva kuormitus vielä nykyisestä lisääntyy.

Arvioitaessa ympäristönsuojelulain mukaisia lupien myöntämisen esteitä ratkaisevia ovat toiminnasta ja muusta kuormituksesta aiheutuvat haitalliset vaikutukset. Merkitystä ei lain mukaan ole esimerkiksi toiminnan hyödyllisyydellä yleiseltä kannalta tai sen tuottamalla taloudellisella tuloksella.

Kysymyksessä oli kokoluokaltaan poikkeuksellisen suuri biotuotetehdas, jonka tuotantomäärä oli 1,2 miljoonaa tonnia sellua vuodessa. Tehdas oli tarkoitettu sijoittamaan muun ohella virkistyskäyttöä varten ja vedenottokäyttöään merkittävän Kallaveden rantaan noin yhdeksän kilometrin päähän Kuopion keskustasta. Tehtaan jätevedet oli tarkoitus purkaa Kallaveden Kellosoelälle. Kallavesi on sisävesistöä sen nykyinen tila huomioon ottaen erityisen herkkä kuormituksen lisääntymiselle. Vaikka Kallaveden kohdistuva kokonaiskuormitus onkin suurimmaksi osaksi peräisin hajakuormituksesta, suunnitellun tehtaan aiheuttama lisäkuormitus vesistöön olisi niin merkittävää ja pitkäaikaista, että sen vaikutuksesta vesistön hyvän tilan tavoitteen säilyttäminen tai saavuttaminen selvästi vaikeutuisi. Näin ollen toiminnasta yhdessä muun kuormituksen kanssa olisi vaarana aiheutua ympäristönsuojelulaissa kielletty seuraus.

Asiassa ei voitu riittävästi vakuuttaa siitä, että toiminnasta ei tällä sijoituspaikalla ja lupahake-

muksessa ilmoitetulla tuotantomäärällä koko sen elinkaaren aikana aiheutuisi jätevesien purkuvesistöön vesistön ekologisen tilan kehitys huomioon otettuna ympäristönsuojelulaissa kiellettyä merkittävää pilaantumista, kun lakia tulkitaan unionioikeudellisten velvoitteiden ja varovaisuusperiaatteen edellyttämällä tavalla. Tämän vuoksi hallinto-oikeuden ja aluehallintoviraston päätökset oli kumottava ja Finnulp Oy:n lupahakemus hylättävä.

Äänestys 5–2

Ympäristönsuojelulaki 11 §, 20 § 1 kohta, 48 § 2 momentti, 49 § ja 51 § 1 momentti

Laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä 21 § 1 momentti
Unionin tuomioistuimen 1.7.2015 antama tuomio asiassa C-461/13 (Bund für Umwelt und Naturschutz Deutschland e.V. vastaan Saksan valtio; ns. Weser-tuomio)

KHO:2019:168

Maankäyttö ja rakentaminen – Poikkeaminen – Ranta-asema-kaava – Kaavamääräys – Tien rakentaminen – Luonnonarvot

A oli hakenut poikkeamista ranta-asemakaavan määräyksistä 640 metrin pituisen tien rakentamiseksi kaava-alueella sijaitsevalle lomarakennukselle. Lomarakennus sijaitsi kaavassa yhteiskäyttöön osoitetulla lähivirkistysalueella (VL/ylk), jota koski alueosan merkintä (ra-3). Merkinneen mukaan mainitulla alueen osalla sallitaan vain toimenpiteet, jotka eivät edellytä rakennuslupaa. Merkinntää koski myös kaavamääräys, jonka mukaan alueelle kulkemista varten ei saa rakentaa autotietä.

Suunniteltu tie olisi kulkenut kaavassa yhteiskäyttöön osoitetun lähivirkistysalueen (VL/ylk) kautta ja siten, että osa tien linjauksesta sijoittui alueelle, jota koski alueosan merkintä (sl-u). Merkinneen mukaan mainitulla alueen osalla on erityisiä ympäristöarvoja. Merkinntää koskevan kaavamääräyksen mukaan alueen kautta ei saa rakentaa uusia tieyhteyksiä.

Asiassa oli selvitetty, että kaava-alue oli luonnonarvoiltaan erittäin arvokas ja lähes rakentamaton. Suunnitellun tien rakentaminen olisi ollut kaavassa alueelle osoitetun maankäyttöratkaisun periaat-

teiden vastaista. Poikkeuksen myöntäminen tien rakentamiseen olisi siten aiheuttanut maankäyttö- ja rakennuslain 171 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua haittaa kaavan toteuttamiselle ja alueiden käytön muulle järjestämiselle. Edellytyksiä haetun poikkeuksen myöntämiseen ei ollut. Sillä seikalla, että tien rakentamisessa olisi hyödynnetty alueella olevaa metsäkoneuraa, joka oli syntynyt, kun alueelta oli korjattu myrskyvahinkojen kaatamia puita, ei ollut poikkeuksen myöntämisen edellytyksiä arvioitaessa merkitystä.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 57 §, 73 § 3 momentti ja 171 § 1 ja 2 momentti

KHO:2019:171

Jätelaki – Siirtymäsäännös – Jätteenkuljetus – Jätteenkuljetusjärjestelmän valinta – Kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus – Ristiriitaiset selvitykset – Vaikuttamismahdollisuuksien varaaminen

Jätehuoltolautakunnan toimialueella oli 11 kunnassa pääosin voimassa vanhan jätelain mukainen sopimusperusteinen jätteenkuljetusjärjestelmä. Jätelain siirtymäsäännöksen mukaisen jätteenkuljetuksen järjestämistä koskevan päätöksenteon tueksi lautakunnassa oli laadittu virkatyönä selvitys kunnan vastuulle kuuluvasta jätteenkuljetuksesta ja teetetty erillisiä asiantuntijaselvityksiä. Jätehuoltolautakunta oli jätelain 38 §:n mukaisesti kuuluttamalla tiedottanut asian vireilläolosta ja vaikuttamismahdollisuuden varaamisesta selvityksestä.

Alueella toimivat kuljetusyrittäjät olivat antaneet jätehuoltolautakunnalle lausunnon ja toimittaneet sen liitteenä konsultilla teettämässä selvityksen jätelain 35 §:n ja 37 §:n mukaisten edellytysten täyttymisestä. Jätehuoltolautakunta päätti konsultin selvitykseen viitaten ja esittelijän esityksestä poiketen, että päätöksenteon kohteena olevalla 11 kunnan alueella otetaan käyttöön jätelain 37 §:n mukainen kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että kaikki edellä mainitut selvitykset sisälsivät jätteenkuljetuksesta sellaisia asianmukaisia perustietoja, joita oli voitu käyttää päätök-

senteon perusteena. Jätehuoltolautakunnan selvityksissä ja kuljetusyrittäjien teettämässä selvityksessä oli kuitenkin päädytty keskenään vastakkaisiin johtopäätöksiin jätelain 37 §:n 1 momentissa säädettyjen edellytysten täyttymisen osalta. Kuljetusjärjestelmästä päättäminen edellytti tällöin selvitysten vertaamista ja uusien päätelmien tekemistä.

Konsulttiselvityksen perusteella jätehuoltolautakunta on päättänyt eri kuljetusjärjestelmästä kuin oli esitetty kuulutusaikana nähtävillä olleessa virkatyönä laaditussa selvityksessä. Päätöksenteon kohteena olevien alueiden asukkaille ja muille, joiden oloihin jätteenkuljetusta koskevalla päätöksellä on huomattava vaikutus, olisi tässä tilanteessa tullut jätelain 38 §:n mukaisesti varata vaikuttamismahdollisuus myös päätöksenteon keskeiseksi perusteeksi otetusta uudesta selvityksestä tai selvityksen johdosta tehdyistä uusista päätelmistä.

Jätelaki (646/2011) 35 §, 37 § 1 momentti, 38 §, 149 § 4 momentti
Hallintolaki 41 §
Ks. myös KHO 2016:19? 20 sekä 2018:34

KHO:2019:172

Vesilaki – Vesitalousasia – Lupaviranomaisen toimivalta – Kalatalousviranomaisen toimivalta – Kalatalousvelvoite – Kalatie – Smolttiohjuri

Vesivoimalaitoksen vesitalousluvan haltija oli velvoitettu hakemaan lupaa kalatien rakentamiseen olemassa olevan vesivoimalaitoksen yhteyteen. Asiassa oli luvan saajan valituksen johdosta kysymys kalatien rakentamista koskevien lupamääräysten lainmukaisuudesta. Kalatalousvelvoitetta koskevien lupamääräysten muuttaminen kuului vesilain säännösten nojalla lupaviranomaiselle. Kalatien rakentamista koskevissa lupamääräyksissä oli kalatalousviranomaisen myöhemmin hyväksyttäväksi voitu jättää vain sellaisia vähäisiä muutoksia kalatien rakenteisiin, joilla ei ollut merkittäviä vaikutuksia yleisiin tai yksityisiin etuihin tai lupanhaltijalle aiheutuviin kustannuksiin. Jos lupamääräysten tulkinnasta aiheutui erimielisyyttä, kuului erimielisyy-

den ratkaiseminen lupaviranomaiselle.

Lupapäätöksen lupamääräyksen 4 mukaan kalatien yläosan suulle oli tarvittaessa asennettava smolttiohjureita eli vaelluspoikasten alasvaellusta ohjaavia rakenteita. Kalatietä koskevassa lupapäätöksessä oli ollut perusteltua kiinnittää huomiota vaelluspoikasten turvallisen alasvaelluksen mahdollistamiseen. Lupapäätöksessä ei kuitenkaan ollut kuvattu smolttiohjureiden rakennetta tai niistä luvanhaltijalle aiheutuvia kustannuksia taikka missä tilanteessa niiden asentaminen olisi tarpeen. Kun otettiin huomioon lupaviranomaisen päätösvallasta edellä lausuttu, lupamääräyksen 4 sisältö jäi siten avoimeksi, että sen muotoilua ei voitu pitää riittävän täsmällisenä. Tämän vuoksi lupamääräys 4 oli kumottava. Lisäksi lupamääräystä 13 muutettiin siten, että luvan saajan oli tarkkailutulosten sitä edellyttäessä toimitettava kalatalousviranomaiselle selvitys kalatien toimivuuden parantamismahdollisuuksista mukaan lukien smolttiohjureiden asentaminen ja hoidon virtaaman lisääminen.

Vesilaki (587/2011) 3 luku 14 § ja 22 §

KHO:2020:1

Maankäyttö ja rakentaminen – Rakennusjärjestys – Rakennusjärjestyksen määräysten yleiset edellytykset – Sivuasuuntojen rakentamisen salliva määräys – Sivuasuunon käyttötarkoitus – Määräyksen soveltamisala – Paikalliset olot – Selvitysten riittävyys

Kunnan rakennusjärjestyksessä oli koko kuntaa koskeva yleinen määräys, jonka mukaan asemakaava-alueen ulkopuolisille rakennuspaikoille sai rakentaa asuinrakennuksen lisäksi sivuasunnon, jonka suuruus oli rakennuspaikan pinta-alasta riippuen enintään 75, 100 tai 150 kerrosneliometriä. Sivuasuunon tuli kuulua samaan pihapiiriin kuin vakituiseen asumiseen tarkoitettu pääasunto. Lisäksi oli määrätty, että sivuasunto ja pääasunto muodostivat yhdessä yhden rakennuspaikan.

Kunnan maankäytön suunnitelu eli alueiden osoittaminen eri tarkoituksiin tapahtuu kaavoituksel-

la. Kunnan rakennusjärjestyksen tehtävänä on puolestaan antaa muun ohella kaavoitusta täydentäviä paikallisista oloista johtuvia tarpeellisia määräyksiä suunnitelmallisesta ja sopivasta rakentamisesta. Lähtökohtana kuitenkin on, että rakennusjärjestyksen määräyksillä ei tällöin vaaranneta suunnittelumahdollisuuksia tulevassa kaavoituksessa.

Maankäyttö- ja rakennuslaissa ei ole erityisiä sivuasuntoja koskevia säännöksiä. Rakennusjärjestyksen määräyksessä tarkoitettuja sivuasuntoja oli tähän nähden sekä niiden käyttötarkoitus ja suurin sallittu koko huomioon ottaen pidettävä tavanomaisina vakituisen asumiseen tai loma-asumiseen tarkoitettuina asuinrakennuksina. Tässä tilanteessa sivuasuntojen rakentamisen mahdollistamalla määräyksellä oli tosiasiallisesti pitkälti samat vaikutukset kuin uusien rakennuspaikkojen muodostamisella. Pelkästään määräyksen vaatimuksella samasta pihapiiristä tai sillä perusteella, että sivuasunnon ja pääasunnon tuli muodostaa yhdessä yksi rakennuspaikka, asiaa ei ollut syytä arvioida toisin.

Kuntaan kohdistui pääkaupunkiseudun läheisyydestä johtuen rakentamispainetta. Kunnassa oli myös laajoja asemakaava-alueiden ulkopuolisia merenranta-alueita, joista merkittävää osaa koski voimassa oleva rantaosayleiskaava. Merenranta-alueet olivat asuinymäristöinä houkuttelevia ja lisäsivät kunnan sijainnista muutoinkin tulevaa rakennuspainetta.

Rakennusjärjestyksen sivuasuntoja koskevaa määräystä ei ollut alueellisesti rajattu koskemaan vain osaa kunnan alueesta. Sivuasuntojen rakentamisen salliva määräys mahdollisti siten lähtökohtaisesti asuinrakentamisen lisäämisen suunnitelmattomasti eri puolilla kunnan aluetta. Tähän nähden rakennusjärjestystä hyväksyttäessä ei ollut riittävästi selvitetty sitä, oliko määräys tarpeen kunnan paikallisista oloista johtuvan suunnitelmallisen ja sopivan rakentamisen kannalta. Asiassa oli myös jäänyt epäselväksi, mitä vaikutuksia rakennusjärjestyksen määräyksellä tulisi olemaan niillä voimassa olevan rantaosayleiskaavan alueilla, joita koskevissa kaavamääräyksissä oli viittauksia rakennusjärjestykseen.

Edellä olevan perusteella ei voida arvioida, täyttikö sivuasuntojen rakentamisen salliva määräys maankäyttö- ja rakennuslain 14 §:ssä rakennusjärjestyksen määräyksille asetetut vaatimukset. Näin ollen kunnanvaltuuston rakennusjärjestyksen hyväksymistä koskeva päätös oli mainitun määräyksen osalta riittämättömästi selvitettyä lainvastainen kuntalain 135 §:n 2 momentin 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla.

Korkein hallinto-oikeus ei muuttanut kunnanhallituksen valituksesta hallinto-oikeuden päätöstä, jolla hallinto-oikeus oli yhdistys A:n valituksesta kumonnut kunnanvaltuuston päätöksen mainitun määräyksen osalta.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 14 § Kuntalaki 135 § 2 momentti 3 kohta Ks. KHO 2009:7

Verotusasiat

KHO:2019:150

Elinkeinotulon verotus – Konserniavustus – Elinkeino toiminnan tulolähde – Liiketoiminnan harjoittaminen – Toiminnan lopettamiseen tähtäävät toimet

C Oy oli perustettu tutkimus- ja kehitystoimintaa harjoittavaksi yhteisyritykseksi. Yhtiön tutkimus- ja kehitystoiminta oli sittemmin lopetettu, ja vuonna 2019 yhtiön toiminta käsitti enää yhtiön hallinnoimisen ja yhtiön lopettamiseen tähtäävät toimet. Tarkoituksena oli, että samaan konserniin kuuluvat A Oy ja B Oy antaisivat verovuonna 2019 C Oy:lle konserniavustuksia, joilla katettaisiin C Oy:n hallinnoimisesta ja lopettamisesta aiheutuneet kulut sekä C Oy:lle aiempien verovuosien verotuksissa vahvistettuja tappioita.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 7 §:n säännös kattoi myös liiketoimintaa harjoittaneen osakeyhtiön lopettamisesta aiheutuvat menot ja että elinkeinotoiminnan on yleensä katsottava jatkuvan osakeyhtiön lopettamiseen asti. Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain mukaista liiketoiminnan ja konserniavustuksesta verotuksessa annetussa laissa tarkoitettua liiketoiminnan käsitettä ei ollut perusteltua tulkita eri tavoin. Varsinaisen tutkimus- ja tuotekehitystoiminnan loppumisesta

yhtiön toiminnan lopettamiseen kuluvasta pitkäkestoisesta ajasta huolimatta asiassa ei voitu katsoa, ettei C Oy harjoittanut vuonna 2019 liiketoimintaa. Näin ollen A Oy ja B Oy antoivat verovuonna 2019 konserniavustuksia konserniavustuksesta verotuksessa annetun lain 2 §:ssä tarkoitettulla tavalla C Oy:n harjoittamaa liiketoimintaa varten.

Laki konserniavustuksesta verotuksessa 2 § (825/1986)
Laki elinkeinotulon verottamisesta 1 § ja 7 §

KHO:2019:156

Varainsiirtoverotus – Verovelvollisuus – Arvopapereiden luovutus – Ulkomaalaiset luovutuksen osapuolet – Veron kiertäminen – Eurooppayhtiön kotipaikan siirto Suomeen

E-konsernissa oli 7.12.2010 päätetty uudistaa konsernin organisaatiota niin, että konsernin Suomen yhtiö C Oy yhdistettäisiin Nordic-alueeseen ja että alueen yhtiöiden omistukset siirrettäisiin uudelle holdingyhtiölle. Päätös uuden holdingyhtiön, A SE:n, perustamisesta oli tehty 24.3.2011. A SE:n sääntömääräinen kotipaikka oli 1.4.2011 rekisteröity Alankomaihin. A SE oli 28.6.2011 ostanut E-konserniin kuuluneelta alankomaalaiselta B B.V:ltä E-konserniin kuuluvien muiden yhtiöiden osakkeita mukaan lukien C Oy:n osakkeita.

A SE:n hallitus oli tehnyt 25.7.2011 päivätyn suunnitelman ja esityksen yhtiön kotipaikan siirrosta Alankomaista Suomeen. A SE:n kotipaikan siirto oli 29.9.2011 rekisteröity Suomen kaupparekisteriin. A SE:llä ei ole ollut C Oy:n osakkeiden hankkimisen lisäksi muita liiketoimia ajanjaksolla 1.4.2011–30.9.2011. Yhtiöllä ei ole sanottuna aikana ollut tuloja, ja yhtiön kulut olivat sanottuna aikana muodostuneet rahoituskuluista ja yhden työntekijän palkkakuluista. C Oy:n talous-, henkilöstö-, patentti- ja viestintäosaston henkilöstö oli 1.10.2011 siirtynyt A SE:n palvelukseen.

Euroopan unionin neuvoston eurooppayhtiön (SE) säännöistä antaman asetuksen 8 artiklan 2 ja 3 kohtien mukaan ennen tällaisen yhtiön uuteen asuinvaltioonsa rekisteröitymistä yhtiön johtokun-

nan tai hallituksen on laadittava siirtosuunnitelma ja selonteko, jossa selvitetään ja perustellaan siirron oikeudelliset ja taloudelliset näkökohdat ja selvitetään siirron seuraukset osakkeenomistajille, velkojille ja henkilöstölle. Korkein hallinto-oikeus katsoi ottaen huomioon sanotussa artiklassa tarkoitettun siirtosuunnitelman laatimiseen tarvittava aika, että A SE:n kotipaikan siirtämiseen tähtääviin neuvoston antamassa asetuksessa edellytettyihin toimiin oli ryhdytty viimeistään pian osakekaupan jälkeen. Korkein hallinto-oikeus katsoi myös käytännössä olleen varmaa, että A SE:n kotipaikka siirretään Alankomaista Suomeen viimeistään silloin, kun asetuksessa tarkoitettujen kotipaikan siirtämiseen tähtäävien selvitysten laatiminen oli aloitettu, koska A SE:llä ei ole ollut ennen kotipaikan siirtoa omaa liiketoimintaa ja koska yhtiöllä oli ollut vain yksi osakkeenomistaja.

Kun korkein hallinto-oikeus arvioi A SE:n Alankomaihin perustamista, yhtiön Alankomaissa toimimista ja yhtiön kotipaikan Alankomaista Suomeen siirtoa kokonaisuutena, korkein hallinto-oikeus katsoi, että esillä oleviin toimiin oli ryhdytty laissa säädetyn veropohjan välttämiseksi ja siten ainoastaan siinä tarkoituksessa, että A SE välttyisi C Oy:n osakkeista maksetun kauppahinnan perusteella laskehtavan varainsiirtoveron suorittamiselta. Näissä olosuhteissa A SE oli ollut velvollinen suorittamaan C Oy:n osakkeiden hankkimisesta varainsiirtoveron. Koska asiassa oli kysymys keinotekoisista toimista, yhtiön velvoittaminen suorittamaan varainsiirtoveroa varainsiirtoverolain 37 §:n nojalla ei ollut vastoin Euroopan unionin toiminnasta tehdyssä sopimuksessa turvattuja perusvapauksia. Äänestys 4–3.

Varainsiirtoverolaki 15 § 1 momentti, 16 § 1 momentti (232/2004), 20 § 1 momentti (931/1996), 21 § 1 momentti, 27 § 1 momentti (931/1996), 33 § 1 momentti (526/2010) ja 3 momentti (931/1996) sekä 37 § (931/1996)
Tuloverolaki 9 § 1 momentti
Neuvoston asetus (EY) eurooppayhtiön (SE) säännöistä N:o 2157/2001, muutettu asetuksilla 885/2004 ja 1791/2006, 8 artikla ja 70 artikla 2 kappale

KHO:2019:158

Oikeudenkäyntimenettely – Arvonlisävero – Poikkeukset myynnin verollisuudesta – Terveyden- ja sairaanhoitopalvelu – Laboratoriopalvelut – Näytteen analysointi – Jura novit curia – Uusi valitusperuste

A Oy, jolla oli yksityisestä terveydenhuollosta annetun lain 4 §:n mukainen lupa terveydenhuollon palvelujen antamiseen, ylläpiti verkkopalvelua, johon kirjautumalla yksityishenkilön oli mahdollista ostaa haluamansa analyysi veri- tai virtsanäytteestään ilman terveydenhuollon ammattihenkilön kirjoittamaa lähetettä. A Oy analysoi sille toimitetun näytteen ostajan tilauksen mukaisesti ja laati raportin, jossa ilmoitettiin näytteestä saadut mittaukselliset tulokset. Hakemuksen mukaan ostaja suoritti itse mittauksen vertaamisen viitearvoihin ja teki päätöksen hakeutumisesta mahdollisiin jatkotoimenpiteisiin. Asiassa oli riidatonta, että A Oy oli arvonlisäverolain 35 §:n 1 kohdassa määritelty yksityinen terveydenhuollon toimintayksikkö.

A Oy oli valituksessaan hallinto-oikeudessa vaatinut ennakkoratkaisuna lausuttavaksi, ettei yhtiön tule suorittaa arvonlisäveroa ennakkoratkaisuhakemuksessa tarkoitettujen palvelujen myynnistä, koska kysymyksessä on arvonlisäverolain 36 §:n 2 kohdassa tarkoitettu terveyden- ja sairaanhoitopalveluun liittyvä tutkimus- ja laboratoriopalvelu. Hallinto-oikeus oli jättänyt valituksen tutkimatta arvonlisäverolain 35 §:n soveltumisen osalta. Hallinto-oikeuden mukaan asia oli muuttunut toiseksi, kun valittaja oli vasta vastaselityksessään vaatinut ennakkoratkaisuhakemuksessa kuvattujen palvelujen myynnin katsomista verottomaksi myös arvonlisäverolain 35 §:n nojalla.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että tuomioistuimenmenettelyssä yleisesti noudatettavan periaatteen mukaan tuomioistuin on viran puolesta tunnettava lain sisältö ja sovellettava sitä asian toiseikastoon (jura novit curia -periaate). Yhtiö ei ollut esittänyt hallinto-oikeudelle antamassaan vastaselityksessä uutta valitusperustetta, eikä asia ollut yhtiön vastaselityksessä esittämän perusteella muuttunut hallintolainkäyttölain 27 §:n 2 momentissa tarkoitettulla

tavalla toiseksi. Hallinto-oikeudessa oli siten tapahtunut oikeudenkäyntivirhe.

Kun otettiin huomioon hakemuksessa tarkoitettujen palvelujen luonne ja tarkoitus sekä unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö, ennakkoratkaisuhakemuksessa tarkoitettuja palveluja oli pidettävä arvonlisäverolain 35 §:ssä ja 36 §:n 2 kohdassa tarkoitettuina verosta vapautettuina terveyden- ja sairaanhoitopalveluina. Ennakkoratkaisu ajalle 21.6.2017–31.12.2018.

Hallintolainkäyttölaki 27 § ja 51 § 1 momentti
Arvonlisäverolaki 34 §, 35 § ja 36 § 2 kohta
Neuvoston direktiivi yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä 2006/112/EY 132 artikla 1 kohta b alakohta
Unionin tuomioistuimen tuomiot asioissa C-106/05, L.u.P, C-344/14, De Fruytier, ja C-700/17, Peters

KHO:2019:159

Arvonlisävero – Verovelvollisuusryhmä – Vähennysoikeuden jakaminen – Yleiskulut

Asiassa oli kysymys siitä, voitiinko arvonlisäverolain 13 a §:ssä tarkoitettuun verovelvollisuusryhmään kuuluvien verovelvollisten yleiskulujen vähennysoikeuden jakoperuste määrittää verovelvollisuusryhmän tasolla vai oliko se määritettävä kunkin ryhmään kuuluvan yhtiön osalta erikseen. Koska yleiskulujen vähennysoikeuden osuuden jakoperusteen on kuvattava kulujen kohdistumista vähennykseen oikeuttavaan ja siihen oikeuttamattomaan toimintaan ja koska näiden toimintojen suhde voidaan määrittää vain ryhmän ulkopuolelle suuntautuvien myyntien avulla, korkein hallinto-oikeus katsoi, että yleiskulujen vähennys oli voitava tehdä verovelvollisuusryhmän koko toiminnan perusteella. Tämä ei merkinnyt sitä, että kaikkien yleiskuluina pidettävien hankintojen osalta vähennettävä osuus olisi välttämättä määritettävä saman suhdeluvun mukaisesti. Äänestys 4–1.

Arvonlisäverotusta koskeva ennakkoratkaisu ajalle 24.1.2018–31.12.2019
Arvonlisäverolaki 13 a § ja 117 §
Neuvoston direktiivi yhteisestä ar-

vonlisäverojärjestelmästä 2006/112/EY 11 artikla ja 173 artikla 2 kohta c alakohta

► **KKO:N VALITUSLUVAT**

VL:2019-122

Ulosottokaari – Ulosottovalitus – Keinotekoinen järjestely ulosotossa

Diaarinumero: S2019/512

Alemman tuomioistuimen ratkaisu: Helsingin hovioikeus 29.8.2019 U18/2335

A oli testamentannut omaisuutensa poikansa B:n seurustelukomppanille C:lle. A:n kuoleman jälkeen vain pieni osa varoista oli siirretty C:lle ennen ulosottoviranomaisen määräämää maksukieltoa. Osa varoista oli siirtynyt B:lle. Suurin osa varoista oli jäänyt testamentin laatineen D:n haltuun, joka toimi myös testamentin toimeenpanijana. Kuolinpesän rahavarat ja pankkitili ulosmitattiin B:n veloista. Kysymys siitä, voidaanko C:n testamentti sivuuttaa ulosottokaaren 4 luvun 14 §:n tarkoittamana keinotekoisena järjestelyinä.

VL:2019-123

Rangaistuksen määrääminen – Rangaistuslajin valinta

Diaarinumero: R2019/816

Alemman tuomioistuimen ratkaisu: Helsingin hovioikeus 9.9.2019 R18/2125

Hovioikeus tuomitsi A:n kahdesta varkaudesta 3 kuukauden vankeusrangaistukseen katsoen ECRIS-rikosrekisteriotteelta ilmenevien useiden aikaisempien ulkomaalaisten vankeusrangaistusten edellyttävän rangaistuksen tuomitsemista ehdottomana.

Kysymys siitä, voidaanko vastaajan saamat aikaisemmat ulkomaalaiset tuomiot ottaa huomioon rangaistuslajiharkinnassa ehdollisen ja ehdottoman vankeusrangaistuksen välillä.

VL:2019-124

Liikennerikos – Liikenneturvallisuuden vaarantaminen – Törkeä liikenneturvallisuuden vaarantaminen – Rangaistuksen määrääminen

Diaarinumero: R2019/721

Alemman tuomioistuimen ratkaisu: Itä-Suomen hovioikeus 11.7.2019 R19/587

A, joka oli tekohetkellä 18-vuotias, oli syyllistynyt törkeään liikenneturvallisuuden vaarantamiseen kuljettamalla henkilöautoa 190 kilometrin tuntinopeudella yleisellä tiellä, jolla nopeusrajoitus oli ollut 80 kilometriä tunnissa. Poliisi oli A:n menettelyn johdosta pysäyttänyt vastaantulevan liikenteen. Hovioikeus otti rangaistusta määrätessään huomioon A:n ensikertalaisuuden ja nuoren iän sekä sen, ettei teosta ollut aiheutunut konkreettista vaaraa toisen turvallisuudelle, ja tuomitsi A:n sakkorangaistukseen. Kysymys rangaistuslajin valinnasta.

VL:2019-125

Lapsen palauttaminen – Lapsen kuuleminen – Bryssel II a -asetus – Haagin sopimus

Diaarinumero: S2019/669

Alemman tuomioistuimen ratkaisu: Helsingin hovioikeus 4.12.2019 H19/2516

Kysymys siitä, olisiko 10-vuotiaalle lapselle tullut varata mahdollisuus tulla kuulluksi ennen lapsen palauttamista asuinmaahansa Espanjaan.

VL:2020-1

Vahingonkorvaus – Korvauksen määrääminen

Diaarinumero: R2019/412

Alemman tuomioistuimen ratkaisu: Helsingin hovioikeus 22.3.2019 R18/390

Käräjäoikeudessa rikosperusteisen vahingonkorvauksen määräämistä oli vähennetty riita-asiassa annetun yksipuolisen tuomion perusteella jo kertyneet suoritukset. Vastaajan muutoksenhaun johdosta hovioikeus alensi vahingonkorvauksen määrää ja määräsi tuomiolauselmassaan, että yksipuolisen tuomion perusteella jo kertyneet ja kertyvät suoritukset oli vähennettävä vastaajan korvausvelvollisuuden kokonaismäärästä.

Kysymys rikokseen perustuvan vahingonkorvauksen määräämisestä.